

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 27 (1756)

П'ятниця, 5 липня 2013 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ДУХОВНІ
МОСТИ

З ВОЛИНІ ДО КРИМУ ДОЛИНУЛА ПІСНЯ!

А першою почула цю пісню — «Кримська світлиця», зручне привокзальне розташування якої поки ще дозволяє зустрічати гостей, дати їм спочити з дороги, поділитися думками і настроями й рушати далі своїм гастроляним кримським маршрутом. Минулого тижня до редакції завітали співаки увічненого багатьма лауреатськими званнями самодіяльного народного гурту «Козаченьки» з Луцька, які на чолі зі своїм іменитим керівником-диригентом, співаком і композитором Володимиром Штихалюком приїхали підкорювати пісню серця кримчан.

Теплу зустріч земляків на залізничному вокзалі Сімферополя організувало «Волинське братство» Криму на чолі з Іваном Фроловим. У Будинку культури залізничників гості дали невеличкий концерт, після чого зайшли провідати редакцію. З подивом довідалися, що якихось два тижні тому двері ДЕРЖАВНОЇ «Кримської світлиці»... були опечатані. «Якщо не дай Бог ще раз таке трапиться — ви тільки гукніть: ми станемо усім хором там, де ходить ваше кримське начальство, і співатимемо до тих пір, поки це неподобство не припиниться!» — ось таке прозвучало строго волинське козацьке попередження. Як там поведеться начальство — час покаже, а поки що волиняни того ж дня подалися до Севастополя співати для українських моряків... (Продовження на 3-й стор.)

ОТАК ЖИВЕМО...

«Я ОДЕРЖАЛА СЬОГОДНІ КВІТИ...»

Навіть ті, хто виріс у люблячій сім'ї, одружився по кохання і в таких же умовах виростив власних дітей, здебільшого дещо раді б викреслити зі своєї пам'яті: це взаємні звинувачення, окрики, а то навіть і застосування сили у благополучній за всіма показниками родині. І хоч заступник голови Рескомітету АРК з інформації Айдер Еміров, який завершував розмову на «круглому столі», присвяченому профілактиці насильства в сім'ї, і стверджував: все це наслідки періоду сталінських репресій, присутні розуміли, що репресії 30-х років тут ні при чому, тому що їх не застали ні батьки нинішньої молоді, ні бабусі і дідуся, а то й попереднє покоління. До того ж подіб-

на картина спостерігається і за кордоном, у країнах сталої демократії, де форма локального насильства вже переростає у форму тероризму, коли просто розстрілюють перехожих, дітей, студентів.

Питання щодо природи людськи порушувалося ще давніми філософами. Так, німець Гобс був переконаний, що від природи людина зла і агресивна. Та на «круглому столі» в такі глибини не занурювалися. З'ясували здебільшого, що робити, якщо чоловік «поймал белочку». Про випадок з «белочкой» розповідала вряджена бабуся, зять якої «ганявся з ножем» за дружиною, що має двох дитинчат — півтора-річне і п'ятирічне. Бабуся живе окремо і в деталях не дуже обізнана, знає лише, що міліція на звернення не реагувала, і зять вдалося помістити у психушку лише на третій день — «з нервовою перенапругою». Можна було б, звичайно ж, запитати: так у чому, власне, справа, у білій гарячці чи нервовому перенапруженні, але суть проблеми поля-

гала в іншому: міліція не реагує на звернення громадян, пов'язані із побутовими конфліктами. Так було і 10 років тому, і далі...

Пам'ятаю, як під час мого інтерв'ю зі старшим дільничним на прізвище Сулейманов до міліцейського відділу прибігла босонога кримська татарка, чоловік якої теж «впіймав белочку», але в хаті були ще й малолітня дитина і розжарена плита, біля якої розгорталася подія. Жінка просила дільничного допомогти їй забрати дитину від гріха подалі, бо чоловік її в помешкання не пускав. Після того, що я почула від міліціонера у відповідь, продовжувати з ним спілкуватися мені якось перехотілося. В результаті босонога жінка так і попленталася в своє село Фонтани (а це недалеко) без будь-якої допомоги, бо «сама винна, що живе з таким чоловіком». А ще почула таке: «Завтра ви помиритесь, а дільничний буде крайнім...» А якщо вже сьогодні постраждає дитина, то чия це взагалі відповідальність? Нічия? І зі старшого лейтенанта не питають, чому він не відреагував на загрозову ситуацію?

(Закінчення на 8-й стор.)

УКРАЇНСЬКІ БАРДИ, ВАС ЧЕКАЄ ДОНУЗЛАВ!

Щороку в Криму проводиться чимало пісенних конкурсів і фестивалів, зокрема, й авторської пісні. Зрозуміло, що вони практично стовідсотково — російськомовні. А чи є у нас українська авторська пісня, яка вона, про що, де звучить, хто її творить? А може україномовним бардам варто також провести у Криму фестиваль, щоб інших послухати й себе показати і гуртом пошукати відповіді на поставлені вище запитання?

Ось таку ідею запропонував «Світлиці», пам'ятаючи про наші колишні масові газетні пісенні конкурси, наш давній читач і шанувальник Михайло Степанович Микитюк із с. Мирне під Євпаторією. І не лише ідею, але й місце, де такий фестиваль можна провести вже у вересні цього року: це озеро Донузлав, воно за спиною Михайла Степановича, а це — його дача, яка й може стати майбутньою фестивальною пісенною площадкою. Заінтригувались? Тоді всі деталі за тел.: (067) 650-14-22, (050) 957-84-40. Ідея — є! Унікальна фестивальна площадка — чекає! Шукаємо учасників!

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудоий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"

"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олесь БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnicтво@gmail.com

ІДЕЮ СВОБОДІВЦІВ СКАСУВАТИ КРИМСЬКУ АВТОНОМІЮ НАЗВАЛИ «АБСУРДНОЮ»

Президія Верховної Ради Автономної Республіки Крим обурена пропозиціями народних депутатів України від об'єднання «Свобода» щодо винесення на загальноукраїнський референдум питання про ліквідацію автономного статусу Криму. Керівники кримського парламенту заявили, що ця ідея є «юридично безграмотною» та «абсурдною», а її автори — «політичні маргінали». Щоб зміцнити конституційно-правові підвалини автономії, президія кримського парламенту обіцяє співпрацювати з тими народними депутатами, що є членами Конституційної асамблеї.

Про необхідність перегляду статусу Криму і Севастополя представники Всеукраїнського об'єднання «Свобода» заявляють не вперше. Днями знову про намір ініціювати законодавче забезпечення проведення плебісциту про скасування автономного статусу Криму і спеціального статусу Севастополя заявив заступник голови комітету з питань регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності Верховної Ради, свободівець Ігор Швайка. За його словами, Крим має стати Таврійською областю, а «розсадник антиукраїнських настроїв» Севастополь — одним з її адміністративних центрів.
«Кримську автономію на початку 90-х років відновлювали саме на підставі результатів референдуму, то чому ж зараз кримські депутати проти того, щоб територіально-адміністративний устрій України і статус Криму був винесений на всеукраїнське опитування?» — запитує один із керівників кримської організації об'єднання «Свобода» Сергій Кардаш.

Його відповідь: у збереженні автономного статусу Криму зацікавлені лише кримські депутати і чиновники. «Владний адміністративний апарат, який існує за рахунок того, що є автономія, ці чиновники можуть просто втратити свої посади, які вони мають, якесь пріоритетне від тих посад», — зазначає Сергій Кардаш.
Разом з тим члени президії кримського парламенту нагадали, що статус і повноваження автономії та її органів влади гарантується державою, а будь-які їхні зміни можливі лише за рішенням Верховної Ради АРК на підставі результату референдуму.
НЕ ЛІКВІДУВАТИ, А ТРАНСФОРМУВАТИ?
Радник кримського прем'єра політолог Олександр Форманчук визнає, що влада активно реагує на цілком очікувані заяви «Сво-

боди», і це треба сприймати через призму виборчого 2015 року.
«На жаль, такими ініціативами «Свобода» провокує ситуацію, розігрує її. Я переконаний, що практичного розв'язання ця ініціатива не отримає. У Верховній Раді її ніхто серйозно не розглядатиме. А от як передвиборчий ресурс ця тема активно використовуватиметься», — припускає Олександр Форманчук.
Історик і громадський активіст Андрій Іванець каже, що тема ліквідації автономії — не на часі.
«Необхідна копітка, послідовна, системна робота із розвитку кримського суспільства, з інтеграції його в загальноукраїнську політичну спільноту, а також розвиток міжрегіональних контактів, оскільки Крим — тісно пов'язаний з низкою південноукраїнських регіонів протягом тисячоліть», — зазначив Андрій Іванець.
Представник Меджлісу Алі Хамзін теж пропозицію «Свободи» не схвалює. Більше того, він називає її провокаційною. На думку А. Хамзіна, кримську автономію слід не скасовувати, а трансформувати — з урахуванням того, що Крим є батьківщиною цілісного кримськотатарського народу. Член Меджлісу також вважає, що ідея відновлення Таврійської області виглядає як «виконання указу» російської імператриці Катерини II, коли вона ліквідувала Кримське ханство.
Володимир ПРИТУЛА
(Радіо Свобода)

УНІКАЛЬНІ АРХЕОЛОГІЧНІ ЗНАХІДКИ КРИМУ ВПЕРШЕ ВІДВІДАЮТЬ НІМЕЧЧИНУ

У м. Бонн (Німеччина) відкрилася виставка «Крим. Золотий півострів у Чорному морі». Експозицію виставки складають експонати з шести українських музеїв: Музей історичних коштовностей України — філія Національного музею історії України, Національний заповідник Херсонес Таврійський (спадщина ЮНЕСКО), Бахчисарайський історико-культурний заповідник, Керченський історико-культурний заповідник, Центральний музей Тавриди та Одеський археологічний музей.
Більше двох тисяч унікальних експонатів вперше експонуються за межами України. Серед них археологічні знахідки — зразки грецької архітектури, китайські скриньки, сарматське золото, римські монети, єгипетські скарабей, прикраси гунів та готів, датовані з 5 століття до н. е. до 5 століття н. е., знайдені на території південної України та Криму.
Метою виставки є демонстрація переплетення двох культур, злиття східної і західної цивілізацій на одній території України. Ідея виставки виникла на етапі спільних українсько-німецьких археологічних робіт та наукових досліджень. Ініціатором проведення виставки виступила Німеччина.
Виставка проходить під патронатом Прем'єр-міністра федеральної землі Північний Рейн — Вестфалія Ханнелоре Крафт та експонуватиметься у Боннському Краєзнавчому музеї з 4 липня 2013 року по 19 січня 2014 року.

СМЕРТЕЛЬНИЙ ВІДПОЧИНОК ПОВ'ЯЗАНИЙ ЗІ ЗЛОВЖИВАННЯМИ З ПУТІВКАМИ...

Кримінальне провадження відкрили львівські правоохоронці щодо схеми реалізації путівок на відпочинок львівських дітей в аварійному санаторії «Юність» у Сімеїзі. У справі фігурують троє осіб. Про це кореспондентові Укрінформу повідомив керівник обласного управління МВС Олександр Рудяк.
«Порушено кримінальне провадження за ч. 1 ст. 364 (Зловживання владою або службовим становищем) ККУ щодо трьох осіб, які займалися організацією відпочинку. Йдеться про медичні довідки і направлення дітей на відпочинок», — зазначив О. Рудяк.
Як повідомлялося раніше, місяць тому у дитячому санаторії «Юність» в м. Сімеїз (АР Крим) через обвал балкона загинула десятирічна львів'янка, ще кілька дітей отримали важкі травми. Путівки дитині та її ровесникам придбали батьки. На підставі їхніх заяв та копій путівок міське управління освіти видало наказ про звільнення на період відпочинку від занять у школі. Проте свою причетність до організації поїздки, угоди із санаторієм та закупівлі путівок департамент гуманітарної політики Львівської міськради заперечує...

КОЛИШНЬОГО НАЧАЛЬНИКА КРИМСЬКОЇ МИТНИЦІ ОГОЛОСИЛИ В РОЗШУК

Управління карного розшуку Головного управління МВС України в Криму оголосило в розшук колишнього начальника Кримської митниці Володимира Сасунова за підозрою у скоєнні низки кримінальних правопорушень. Про це повідомляється на офіційному сайті ГУ МВД у Криму, а також в орієнтуванні, розісланому 1 липня у ЗМІ.
Згідно з інформацією, В. Сасунов — уродженець Бахчисарая, йому 43 роки. «Всіх, кому щось відомо про місцезнаходження розшукуваного, просимо негайно повідомити за телефонами: (0652) 556-272, 556-495, 556-444 або 102», — говориться в повідомленні.
Як повідомляв УНІАН, В. Сасунов очолював митницю Криму в 2003-2005 роках.
У травні 2005 року Генпрокуратура порушила кримінальну справу стосовно посадовців Кримської регіональної митниці (КРТ) за одержання хабара і створення злочинної організації. В. Сасунов обвинувачувався у зловживанні службовим становищем працівником правоохоронного органу, що спричинило тяжкі наслідки». Генпрокуратура розслідувала кримінальну справу про завдання митниками 170 млн. грн. шкоди державі через фіктивне вивезення більш як 89 тисяч тонн цукру через порти регіону.

ДВА З ЧОТИРЬОХ МІЛЯРДЕРІВ УКРАЇНИ ЖИВУТЬ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

В Україні в рамках декларативної кампанії 2013 року свої доходи задекларували 3 тисячі мільйонерів і 4 мільяртери. Про це УНІАН повідомили в прес-службі Міністерства доходів і зборів України.
«Доходи більш як 1 млн. грн. задекларували 3 тисячі громадян, що на 1 тисячу осіб більше, ніж торік. При цьому четверо громадян задекларували доходи обсягом понад 1 млрд. грн. З них двоє проживають у Донецькій області, один громадянин — у Тернопільській області і один — у Києві», — повідомили в Міндоходів.
Як повідомляв УНІАН, обсяг доходів, одержаних громадянами в 2012 році і задекларованих у рамках проведеної декларативної кампанії 2013 року, становив, за попередніми даними, 48 млрд. грн., що на 11 млрд. грн. (23%) більше від обсягу доходів, задекларованих торік.

Відомості, вказані в декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за 2012 рік

ТЕРЕЩЕНКА АНДРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА — заступника міністра культури Автономної Республіки Крим.
Загальна сума сукупного доходу за 2012 рік становила 86017 грн., у т. ч. заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8) — 76675 грн.
Члени сім'ї декларанта: дружина — Терещенко А. А., сини — Терещенко А. А., Терещенко О. А.
Загальна сума сукупного доходу членів сім'ї за 2012 рік становила 20865 грн., у т. ч. заробітна плата, інші виплати та винагороди, нараховані (виплачені) декларанту відповідно до умов трудового або цивільно-правового договору (крім виплат, зазначених у позиціях 7, 8) — 10757 грн.
Майно, що перебуває у власності, в оренді чи в іншому праві користування Терещенка А. М.: квартири — 64 кв. м., 8 кв. м.
Майно, що перебуває у власності, в оренді чи в іншому праві користування членів сім'ї декларанта: квартира — 16 кв. м.

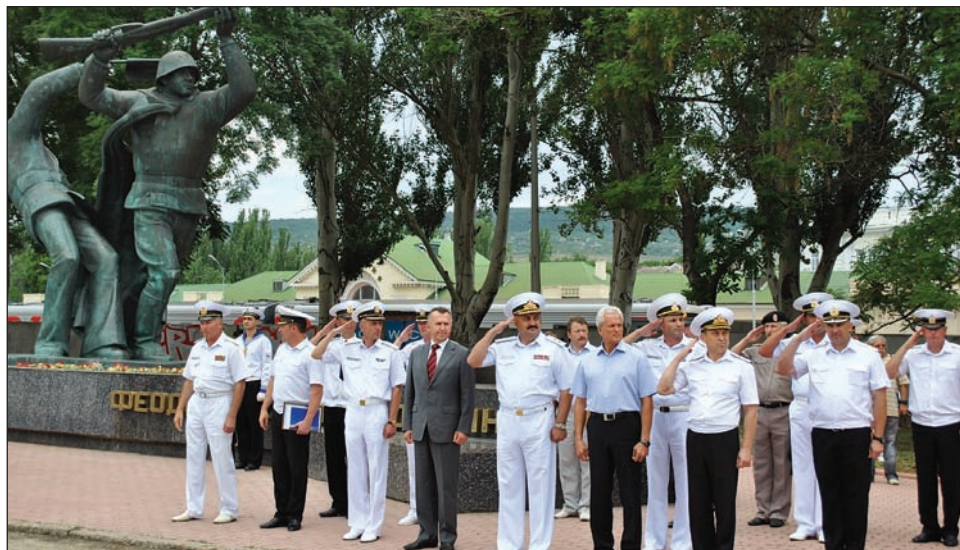
УКРАЇНСЬКІЙ МОРСЬКІЙ ПІХОТІ — 20 РОКІВ!

1 липня у Феодосії відбулися урочисті заходи, присвячені 20-й річниці першого окремого батальйону морської піхоти Військово-Морських Сил Збройних Сил України.
В урочистому шихуванні, яке очолив командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України віце-адмірал Юрій Ільїн, взяли участь Постійний Представник Президента України в АР Крим Віктор Плакіда, феодосійський міський голова Олександр Бартев, заступник командувача ВМС ЗС України — начальник військ берегової оборони полковник Ігор Воронченко, командир окремого батальйону морської піхоти ВМС ЗС України Дмитро Делятицький.

У ході урочистостей відбулося відкриття пам'ятника Герою Радянського Союзу Костянтину Ольшанському на території військової частини, покладання квітів до пам'ятника морському десанту на міській набережній та урочисте зібрання в Будинку офіцерів.
Віктор Плакіда привітав керівництво та склад батальйону з ювілеєм і вручив пам'ятний знак Представництва Президента України в АР Крим, а також вітальну адресу командирі окремого батальйону морської піхоти Дмитру Делятицькому.

Прес-служба Постійного Представника Президента України в АР Крим

Хліб-сіль міністру оборони України П. Лебедеву від волинської делегації

ПОПУТНОГО ВІТРУ І СІМ ФУТІВ ПІД КІЛЕМ!

29 червня в Академії Військово-морських сил України імені П. С. Нахімова відбулась урочиста церемонія випуску 45 молодих офіцерів та 23 старшин, які закінчили навчальний заклад на заочній формі навчання і отримали дипломи бакалаврів. У церемонії взяли участь міністр оборони України Павло Лебедев, командувач ВМСУ віце-адмірал Юрій Ільїн, представники Генерального штабу Збройних сил України, штабу ВМСУ, керівники міста Севастополя, представники духовенства УПЦ, громадськості, родичі випускників.

Перед особовим складом академії Павло Лебедев вручив кращому випускнику Івану Гаджезі почесний знак Міністерства оборони України. Випускник академії Станіслав Походошук отримав від військового аташе подарунковий варіант кортика командувача ВМС Італії за успішне проходження практики на італійських кораблях.

Після цього відбулось урочисте вручення випускникам лейтенантських погонів і кортиків.

Міністр оборони Павло Лебедев від імені Президента України та від себе особисто привітав випускників з присвоєнням першого офіцерського звання, побажав бути вірними Вітчизні і запевнив, що керівництво країни приділяє величезну увагу Збройним Силам.

Командувач ВМС ЗС України віце-адмірал Юрій Ільїн висловив упевненість, що молоде поповнення отримало гарну підготовку і з честю впереться з поставленими завданнями у службі на кораблях і у військових частинах Українського флоту.

Всі, хто виступав, бажали молодим лейтенантам попутного вітру і сім футів під кілем.

На плацу Академії перед присутніми гостями виступили курсанти з підготовленими художніми номерами, відбулась церемонія фотографування випускників.

Перед командуванням заспівали свої пісні лауреати всеукраїн-

ських фестивалів, учасники волинського чоловічого гурту «Козаченьки». Севастопольський кількадечний тур виступів перед українськими військовими організаціями голова Волинського обласного відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів і отаман соборного козацтва України «Січ» генерал-хорунжий Валентин Добрянський та голова «Волинського братства» у Криму Іван Фролов, який є випускни-

Довідково:

Згідно інформації прес-центру командування ВМС ЗСУ, починаючи з 1992 р., інститут, а потім академія навчили 313 офіцерів оперативно-тактичного рівня, 4208 офіцерів тактичного рівня, 425 мічманів та старшин. АВМС підготувала 112 військових фахівців Туркменістану, Пакистану, Греції, Китаю та В'єтнаму і нині навчає курсантів з КНР та Республіки Екваторіальна Гвінея.

ком Чорноморського військово-морського училища ім. П. С. Нахімова, і тому українські військові моряки є йому близькими по духу.

Фінансуванню поїздки 26 волинських делегатів сприяли голова Волинської державної адміністрації Борис Клімчук та благодійний фонд «Новий Луцьк» (Ігор Палиця).

Як розповів художній керівник ансамблю Володимир Штихалюк, вони мають в своєму репертуарі понад 50 козацьких і стрілецьких пісень, українських романсів.

Молоді лейтенанти прощаються з Бойовим прапором Академії

Міністр оборони України Павло Лебедев подякував волинянам за виступ і попросив їх заспівати його улюблену пісню «Легендарний Севастополь». На жаль, вони не мають її в репертуарі, чим засмутили міністра.

Не прозвучали на плацу Академії Військово-морських сил України ім. П. С. Нахімова і слова маршу ВМС України. Нагадаємо морякам цей натхненний патріотичний текст:

МАРШ ВМС УКРАЇНИ

Слова Леоніда Курязенка
Музика Валерія Громцева

Нашої державності оплот,
Кримського південного кордону –
Український Чорноморський флот

Забезпечить міцну оборону!
Синьо-жовтий прапор майорить,
Прийнята присяга Україні,
Будуть вірно моряки служити
Незалежній молодій країні.

ПРИСПІВ:

Браття! Послужим Україні ми!
За Чорне море станемо грудьми!
За наш чудовий і чарівний Крим!
За Український прапор,
що над ним!

Хай завжди на морі буде штиль.
А якщо проб'є сигнал тривоги –
Моряки підуть супроти хвиль
І піднімуть прапор Перемоги.
Бачить Бог, державності оплот,
Кримського південного кордону –
Український Чорноморський флот

Забезпечить міцну оборону!
Микола ВЛАДЗИМІРСЬКИЙ
Фото автора

Командувач ВМСУ віце-адмірал Юрій Ільїн вручає лейтенантські погони випускнику Академії ВМСУ

Виступ волинського чоловічого гурту «Козаченьки»

Курсанти Академії ВМСУ проходять урочистим маршем

Офіцерський вальс

«ДЕРЖАВА ФУНКЦІОНУЄ ДЛЯ ЛЮДИНИ...»

Президент Віктор Янукович привітав українців із Днем Конституції. Відповідне звернення Глави держави було розміщено на його офіційному веб-сайті. Наводимо текст документа у повному обсязі.

Шановні співвітчизники! Вітаю вас із Днем Конституції України!

Сімнадцять років тому був прийнятий Основний закон нашої держави.

Цей документ створив могутню основу для розвитку та зміцнення демократичних, соціальних та правових принципів розбудови нашого суспільства.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю.

Конституція несе в собі головну надзвичайно цінну і гуманну ідею про те, що держава функціонує для людини.

Досвід усіх років незалежності

України засвідчив, що Основний закон має відповідати сучасним потребам розвитку нашої держави.

У межах роботи Конституційної Асамблеї ми повинні напрацювати такий Основний закон, який би відповідав найвищим європейським стандартам. Головна вимога до оновленої Конституції – це подальша демократизація та дівість положень нового документа з огляду на нові виклики, які стоять перед нашою країною.

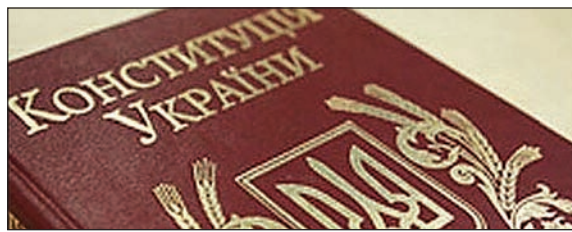
Впевнений, що наша спільна робота об'єднає українське суспільство заради закладення фундаменту розвитку сучасної демократичної європейської України.

У цей святковий день бажаю всім добра, достатку та миру.

Із Днем Конституції України!

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ

28 червня 2013 р. м. Київ

«НЕ ПРОСІТЬ У БОГА ТЕ, ЩО МОЖЕ ДАТИ КОНСТИТУЦІЯ»

Ця фраза належить Томасу Джефферсону. Порада дуже добра, особливо для суспільства, яке ще тільки розбудовує свою державу.

Найбільша цінність цієї поради полягає в тому, що вона спонукає до пошуку відповіді на питання «А що ж, власне, може дати Конституція?».

День Конституції – чудова нагода подумати над цим запитанням.

Для того, щоб не бути залежним від волюнтаризму правителя в державі, воля якого надто часто виявлялась несправедливою, жорстокою, жадібною чи просто глупою, людство ціною зусиль мислителів та народів, через революції прийшло до справді визначного здобутку – конституції.

Конституція кладе край абсолютній деспотичній владі. Вона закладає правління, при якому в руках жодної посадової особи чи органу не може бути зосереджено стільки влади, яка б дозволила комусь із них діяти свавільно.

Функції законодавчої, виконавчої та судової влади розподіляються між різними державними органами. Для кожного з цих органів конституція визначає повноваження. І далі вона встановлює, як ці повноваження мають здійснюватися.

Повноваження та способи їх реалізації є межами. Це означає, що робити щось інше, не передбачене повноваженнями, чи за іншою процедурою, ніж прописана для цього повноваження, органу влади заборонено.

Тож ідея та основне призначення конституції полягає в тому, щоб обмежити державну владу. Не випадково Великобританію та інші сучасні європейські монархії називають «конституційними», або «обмеженими» монархіями.

Обмежена влада становить суть конституційного правління.

Конституція має відігравати роль основи всієї правової системи в державі. Жоден закон, інший акт чи судові рішення не можуть суперечити конституції ні по змісту, ні по способу ухвалення.

Якщо така суперечність існує, це означає, що орган, який прийняв закон, інший акт чи судові рішення, вийшов за конституційні межі.

Мати текст конституції, який навіть досконало встановлює межі діяльності органів державної влади, недостатньо. Потрібно ще забезпечити, щоб ці межі були дотримані.

Те, що кимось обмежене, прагне вийти за встановлені рамки. Це особливо справджується у випадку з політичними посадовцями – їм дали шматочок влади та ще й приписали строгу процедуру – а вони, звісно, хочуть більше і не так.

Як буде насправді – залежить лише від того, чи

знайдеться щось, що стримає посадовця і примусить зробити саме стільки і саме так, як йому було доручено.

Той, хто намірився порушити межі, маніпулювати-ме положеннями та наполягатиме, що його дії конституційні. У відповідь на такий виклик людство винайшло конституційну юстицію. Суд було поставлено на сторожі конституційного порядку – він має скасовувати все, що не відповідає конституції.

Однак головний, хто має забезпечити діяльність органів влади у відведених їм межах, – це народ.

Народ повинен боронити свою конституцію. Боронити від влади. У цьому немає нічого дивного.

Як вже було сказано, конституція зв'язує владу, тож за своєю природою остання тяжіє до того, щоб знівельовати конституцію. Тому у справі забезпечення конституційного порядку не варто покладатися на совість можновладців.

В історії кожного народу є періоди, коли хтось у владі зазіхав на більше повноважень. Залишався цей народ на шляху цивілізованого розвитку чи опинявся у полоні владного свавілля, залежало від розуміння загроз, які тягне за собою порушення конституції, та сили суспільної протидії цьому.

Історія української Конституції 1996 року, на жаль, багата випадками її порушення. А ще більший жаль у тому, що порушення ці давались владі легко.

Вони не зустрічали серйозної суспільної протидії. Народ не реагує не тому, що байдужий, а тому, що недостатньо відчуває цінність конституції та її зв'язок зі своїм життям.

У 2012 році «мовний закон» чи «законопроект про наклеп» викликали сильний суспільний резонанс і спротив.

А от ухвалений у листопаді закон «Про всеукраїнський референдум» практично не зворушив суспільства, хоча його загрози куди більші – з його допомогою, через зміну Конституції у неконституційний спосіб, можна знищити будь-що цінне для народу, включно з державністю.

Право розмовляти рідною мовою і право вільно говорити те, що думаєш, є, безперечно, дуже важливими. Але поставити ці права під загрозу можливо тоді, коли вже немає конституційного порядку.

Тож треба змагатися за цивілізований спосіб життя – конституційний порядок – і чинити спротив діяльності влади, яка віддаляє нас від нього. Тоді не буде потреби боронити кожну окрему цінність.

Якщо хтось у владі порушує Конституцію, то кожен громадянин, суспільство має реагувати і протидіяти цьому. Так, як би реагував у ситуації, коли прийшли якісь озброєні люди і відбирають майно, що нажите чесною та клопіткою працею.

Або коли когось із сім'ї безпідставно арештовують і везуть на допит з тортурями... Бо якщо не зуміти відстояти Конституцію, то починається свавілля того, в чій руках сила. І це лиш питання часу, коли і в якій формі це свавілля торкнеться особисто кожного.

Знівельована Конституція – це як зруйнована захисна дамба. Початком проблем людини є не момент, коли вже прийшла «велика вода», а коли не стало надійної дамби.

Тут Джефферсон дуже правий. Можна молитися, щоб твоя домівка не постраждала від повені, а можна, засукавши рукави, разом з іншими жителями відновити дамбу.

Ярина ЖУРБА,

Центр політико-правових реформ

<http://www.pravda.com.ua>

У Сімферополі біля пам'ятника Тарасу Шевченку 27 червня пройшла урочиста церемонія, присвячена 17-й річниці Конституції України.

Покласти квіти до пам'ятника прийшли голова Ради міністрів Криму Анатолій Могильов, перший заступник голови Ради міністрів АРК Павло Бурлаков, перший заступник голови Верховної Ради АРК Сергій Донич, член президії кримського парламенту Григорій Іоффе, Постійний Представник Президента України в Криму Віктор Плакіда, представники кримської й міської влади, силових відомств.

Супроводжувалась церемонія грою духового оркестру, який крім урочистої музики виконав Державний і кримський гімни.

Напередодні свята в Криму відбулися виставки фотоархівних документів, пов'язані з Конституцією України, були організовані ярмарки, концерти майстрів мистецтв і художніх колективів.

(За повідомленням Кримського інформаційного агентства)

ПРОЛОГ ДО ЗАКОНУ

Кожен з мислячих українців мусить, як це прикро не виглядало б, усвідомити, що на сьогоднішній день українців в Україні юридично не існує. І не тільки тому, що ліквідована графа «національність» в паспортах та інших документах, а ще й тому, що нема жодної статті в Конституції, яка б юридично описувала етнічних українців в Україні та їхні невід'ємні конституційні права. Є лише Преамбула та стаття 11 в Конституції України, які сором'язливо згадують про існування в Україні поряд з Українським народом (з великої букви) та загадковими «корінними народами» і всюдисущими «національними меншинами» якоїсь «української нації» – з маленької букви (!). Щоправда, є ще й знущальна Стаття 12, яка декларує про «задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави». Ніби в межах держави вже всі потреби українців – задоволені. Натомість «Закон про національні меншини в Україні», скоропостижно прийнятий ВР ще 25 червня 1992 року за №2494-ХІІ, неухильно діє і ретельно виконується саме в Україні. Кожна з нацменшин має окрему графу в Державному бюджеті та купу різноманітних пільг. Нічого подібного щодо українців в Україні немає й близько. Тому давно стоїть актуальне питання про прийняття аналогічно «Закону України про національні меншини в Україні» ретельно вписаного «Закону про українців в

Україні». Однак, хіба не дивовижно, що за 20 з лишнім років жоден з тяжко вчених професійних юристів чи професійних депутатів ВР та академіків до необхідності прийняття українським парламентом «Закону про українців в Україні» не подумався і не спромігся.

Проте навіть проста реєстрація відповідного законопроекту у Верховній Раді могла б привернути пильну увагу штучно розділених мовою та язиком українців і нагадати їм, що, незважаючи на користування різними мовами – примусово московською чи рідною українською, етнічні українці – були, є і назавжди залишаються єдинокровними братами. І ніяким колеснічечкам-ківаловим не має бути дозволено нацькувати українців на московськоязичних українців. Або навпаки. І невелика проблема для Всеукраїнського об'єднання ветеранів – доручити хоча б одному з істинно українських депутатів ВР – написати і зареєструвати у ВР «Закон про українців в Україні». Тим паче, що в «Законі про нацменшини» сказано, що до нацменшин відносяться усі, хто не вважає себе українцями. Отже, автоматично українцями мають вважатися всі, хто не вважає себе приналежним до нацменшин.

Тобто – написати і зареєструвати у ВР «Закон про українців» не так вже й складно. А вже хто з депутатів ВР і як голосуватиме за нього – оце було б спостерігати надзвичайно показово! Якби українська спіль-

нота перейнялась питанням прогресу у побудові української України – кращої і успішнішої нагоди годі й шукати! Тому пропонуємо шановним читачам ветеранську версію проекту «Закону про українців в Україні».

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ про українців в Україні

Верховна Рада України, керуючись передбаченим Статутом ООН Міжнародним пактом про громадянські і політичні права від 16. 12. 1966 р. та іншими міжнародно-правовими документами з самовизначення націй, виходячи з життєво важливих інтересів української нації в справі розбудови незалежної держави, визнаючи нерозривність прав людини і прав національностей, прагнучи реалізувати Преамбулу, ст. 11 Конституції України, Акт проголошення незалежності України, Декларацію прав національностей України, приймає цей Закон з метою гарантування українцям права на вільний і всебічний розвиток.

Стаття 1. Україна, гарантуючи громадянам республіки незалежно від їх національного походження та мови спілкування рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, підтримує розвиток української національної ідентичності, самосвідомості й самовиявлення.

Усі громадяни України користуються захистом держави на рівних підставах.

(Продовження на 5-й стор.)

«Кожна нація має свій власний закон, свою власну правду, повинна лише їм користися...» (Дмитро Донцов)

19 березня цього року, виступаючи на засіданні Верховної Ради України, Олександр Єфремов, голова фракції Партії регіонів, на заклики частини депутатів Верховної Ради України послугуватися українською — державною мовою двічі обізвав своїх колег неонацистами. Обізвавши так народних депутатів, О. Єфремов таким чином обізвав і мільйони виборців-українців, які привели до Верховної Ради України цих депутатів...

У російській політиці, чи то царській, чи комуністичній, чи уже сучасній у край негативно значенні стосовно українців вживається таке поняття як «націоналіст». Дуже часто для підсилення негативу щодо українців більшовики вживали вислів «український буржуазний націоналізм». Слід зауважити, що на багатьох українців це вплинуло, російські націоналісти свого домоглися. Як не дивно, але ще і сьогодні є багато людей, які лякаються націоналізму, стараяться не показувати своєї любові до всього українського, щоб їх не назвали націоналістами.

Користуючись різними матеріалами, зокрема, науковими дослідженнями з проблем націй, націоналізму п. Володимира Монастирського, доктора медичних наук, професора, автора понад 260 наукових робіт у галузі медицини, хочу коротко, але щоб було зрозуміло, викласти поняття «націоналізм», і чому всі люди є націоналістами, а всім українцям слід відкинути московську обманливу пропаганду з приводу цього терміну і ставати справжніми Націоналістами.

Вперше націоналізм як поняття суспільного явища сформувалося під час Французької революції 1789 року. Від того часу це явище повернуло до себе увагу політиків, державників і вчених. Але оскільки націоналізм почав визначати особливості розвитку європейської і світової історії більш вагомим, ніж ідеї лібералізму і комунізму, які мали і мають велику кількість прихильників, їх адепти у своєму протистав-

ленні до ідей націоналізму попридумували і сфабрикували ряд брехливих міфів. Зокрема, один з них — найбільш використовуваний, твердить про те, що шовінізм, фашизм і нацизм, як край реакційні і антилюдські ідеології, є похідними націоналізму, його різновидами або крайніми проявами. Це і було взято на озброєння російськими більшовиками, щоб очорнити та ідейно принизити (знищити) націоналізм українців, який зароджувався в боротьбі за незалежність від Російської імперії.

В чому сутність націоналізму? Володимир Монастир-

яка має спільний світогляд і яку об'єднують такі вкрай важливі чинники як мова — душа народу, територія, релігія, історична пам'ять, культура, духовні цінності, політичний досвід, менталітет і т. д.

Щодо націоналізму, то, як науково встановлено, є націоналізм визволення і націоналізм панування. Народи, нації, які у певний історичний період були загарбані, як правило, сусідами, реагуючи на цей зовнішній чинник, виробляли філософію націоналізму, яка спонукає на боротьбу за визволення від поневолювачів. І це є той чинник, який дає право го-

знається корінна, титульна нація. А це дає підстави стверджувати, що вільні нації мають націоналізм панування. Цей вид націоналізму вільних націй, як засвідчує реальність, є визначальним, найважливішим чинником цивілізаційного розвитку національних держав, високого ступеня розвитку їх економік, освіти, науки, культури і духовності. Прикладом є Японія, Німеччина, Франція, Англія та ін.

І на завершення, стосовно націй-поневолювачів. Вони теж вільні нації і теж націоналісти. Джерелом влади тут теж, як правило, є панівна титульна нація. Але в цих

військовий політик, який прийшов до влади 1922 року. Його ідеологію запозичив і А. Гітлер.

Нацизм — скорочена назва німецького націонал-соціалізму, створеного А. Гітлером на базі запозичених ідеологій і політики італійського фашизму. Часто нацизм називають німецьким фашизмом.

Слід підкреслити, що націоналізм і шовінізм, фашизм (неофашизм) та нацизм є різні за своєю природою і походженням. Націоналізм — це сутність генетично обумовлена (дана Всевишнім), а шовінізм, фашизм і нацизм є наслідком творіння людського розуму і притаманні

лось впродовж століть.

Найжорстокіше щодо українців проводили свою політику московські більшовики (комуністи) у ХХ столітті. Почалося зі знищення Української Народної Республіки безпосередньо військовою агресією. Згодом — винищення до 10 млн. українського селянства голодомором, вивезення сотень тисяч українців за різними вигаданими мотивами у Сибір, Казахстан і Далекі Схід. З Галичини, починаючи з 1939 року, було вивезено близько 550 тис. осіб. Навіть чоловіки, які в 1944 році були мобілізовані до Червоної армії і які на своє нещастя потрапили у полон до німців і весною 1945 року були визволені з цього полону, без будь-яких пояснень і причин переправлялись уже в російський полон аж у Магаданську область. Багато з них від голоду, холоду і непомірної праці там і загинули.

Ось так впродовж віків реалізовувався «старшим братом» (треба ж таке придумати) етноцид українського народу, спочатку царською, а згодом — комуністичною Російською імперією.

В 1917 році розвалилась «тюрма народів» (за В. І. Леніним), але комуністи витворили ще жорстокіший режим — за Рональдом Рейганом — «імперію зла», яка знищила десятки мільйонів людей. Недержавність, м'яко висловлюючись, стосовно України та українців демонструє і нинішня держава — Російська Федерація і її ворожа «п'ята колона», особливо ті її представники, які є у відповідних державних представницьких чи виконавчих органах... У зв'язку з цим останнє запитання. Чи розбудовують вони Українську державу, і чи не тому в Україні стільки бід і найнижчий у Європі рівень життя народу, в т. ч. українців, росіян, татар та інших, які живуть у нашій державі?

Враховуючи вище викладене, щоб зберегти Україну для дітей і світу, кожен українець зобов'язаний ставати НАЦІОНАЛІСТОМ!

Думай, читачу!

Мирон ІВАНКІВ,
голова Львівської обласної організації профспілки працівників держустанов України

НЕ ЛЯКАЙТЕ НАЦІОНАЛІЗМОМ!

ський визначає її так: «Основний принцип націоналізму — це принцип надання переваги власним інтересам, що є загальнобіологічним чинником». Виходячи з цього, розрізняють націоналізм як біологічне явище і націоналізм як суспільне явище. Принцип надання переваги власним інтересам використовують усі живі організми — від одноклітинних до окремих людей та їх спільнот, і науково доведено, що це запрограмовано на генетичному рівні. Тільки чітко дотримуючись цього принципу, надання переваги особистим інтересам, а це боротьба усіх живих створінь за їжу у території, було єдиною запорукою їх виживання і подальшого розвитку. Цілком логічно і природно, що цей принцип в такий же спосіб використовують окремі люди, народи і нації. Націоналізм притаманний усім народам; він є категорією генетичною, універсальною, досконалою і вічною. Тому звинувачувати будь-кого: людину, групу людей чи націю в цілому у націоналізмі — це все одно, що звинувачувати сонце у тому, що воно світить і гріє. Тут доцільно відповісти на запитання: що таке нація?

Якщо узагальнити цілий ряд означень, зроблених відповідно до цієї теми різними дослідниками, можна сформулювати відповідь таким чином. Людська спільнота,

ворити про націоналізм визволення. Це у повній мірі стосується українського народу і його боротьби за визволення від російського поневолення, яка через сильний, цілеспрямований ідеологічний тиск на український народ не завершилась остаточною перемогою і на сьогодні. У 2004 році, у період передвиборчої президентської кампанії, журналісти запитували п. М. Азарова, нинішнього Прем'єр-міністра України, чи буде він балотуватись у президенти України. Він сказав, що не буде. На запитання: чому ні? — відповів: «Вважаю, що Україні ще тривалий час президентами слід обирати українців». (Цей факт пам'ятаю з інформації в газеті за 2004 рік). Така відповідь п. М. Азарова засвідчує те, що було в його душі на той час — шось від демократичного, справедливого російського європейця О. Герцена.

Щодо вільних націй, які мають свої національні держави. Насамперед, слід відзначити, що всі вони є націоналістами за природою, тому що у всьому і завжди дотримуються визначального принципу націоналізму, надання переваги власним національним інтересам. Другим важливим принципом цих держав є те, що організація і функціонування політичної системи базується на тому, що джерелом влади ви-

ключно націоналістам націй-поневолювачів.

Розпочавши від Переяславської угоди 1654 року, Росія продовжує і до сьогоднішнього дня свою колоніальну політику знищення всього українського. За більш ніж три з половиною століття, північна сусідка вдавалась до різноманітних війн проти українців — від військової агресії до сучасних інформаційних війн. Всі вони були направлені на винищення національно-патріотичних еліт, мови, культури, зміни ментальності, духовності, знищення через голодомор найчисельнішої частини українського народу — селянства, найстійкішого носія традицій, мови і звичаїв.

Тут варто розкрити суть шовінізму і нацизму, які на сьогодні визнані патологічними ідеологіями, як хвороби націоналізму націй-поневолювачів.

Шовінізм — (франц. — воєнничий) поняття, яким з XVIII століття називають ідеологію і політику, яка проповідує національну винятковість націй, їх національну ворожнечу і ненависть.

Фашизм — (італійське, дослівно — зв'язка хмизу) — фактично, як стверджують дослідники, це різновид шовінізму (ідеологія і політика воєнничого шовінізму і расизму). Творцем цієї ідеології і політики, як відомо, був Беніто Муссоліні — іта-

ліанський політик, який прийшов до влади 1922 року.

Його ідеологію запозичив і А. Гітлер.

Нацизм — скорочена назва німецького націонал-соціалізму, створеного А. Гітлером на базі запозичених ідеологій і політики італійського фашизму. Часто нацизм називають німецьким фашизмом.

Слід підкреслити, що націоналізм і шовінізм, фашизм (неофашизм) та нацизм є різні за своєю природою і походженням. Націоналізм — це сутність генетично обумовлена (дана Всевишнім), а шовінізм, фашизм і нацизм є наслідком творіння людського розуму і притаманні

включно націоналістам націй-поневолювачів.

Читач мав би пам'ятати, як В. Путін представляв коліс обраного президента Російської Федерації Дмитра Медведєва: «Він такий же націоналіст, як і я». Отже, бути російським націоналістом — це гордо, а українським (це не фашист, за О. Єфремовим) — значить, вкрай погано. І так роби-

ПРО УКРАЇНЦІВ

При забезпеченні прав осіб, які належать до українців (української нації, як української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти), держава виходить з того, що вони є невід'ємною складовою частиною загальнонаціональних прав людини.

Стаття 2. Громадяни України всіх національностей зобов'язані дотримуватись Конституції та законів України, оберігати її державний суверенітет і територіальну цілісність, поважати мову, культуру, традиції, звичаї, релігійну самобутність української нації.

Стаття 3. До українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти) належить спільнота груп громадян України, які не є національними меншинами за національністю, виявляють почуття українського національного самоусвідомлення та спільності між собою.

Стаття 4. Відносини, які виникають з приводу реалізації громадянства України прав і свобод, пов'язаних з їх належністю до українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти), регулюються Конституцією України, цим Законом, прийнятими на їх підставі іншими законодавчими актами, а також міжнародними договорами України.

Стаття 5. У Верховній Раді України, в разі необхідності — в місцевих Радах народних депутатів, діють постійні комісії з питань всебічного розвитку української нації. В міс-

цевих органах державної виконавчої влади можуть створюватися відповідні структурні підрозділи.

При місцевих Радах народних депутатів можуть утворюватися і функціонувати представницькі та виконавчі органи з представників українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти). Порядок формування цих органів визначається відповідними Радами народних депутатів.

Центральним органом державної виконавчої влади у сфері забезпечення всебічного розвитку українців є Кабінет Міністрів України. При Кабінеті Міністрів функціонує як виконавчий орган — Рада представників громадських об'єднань українців України (назви, аббревіатури та масштаби компетенції органів самоврядування українців визначаються відповідними підзаконними актами — Р. М.).

Стаття 6. Держава гарантує всім українцям право користування і навчання рідною мовою. Пам'ятки історії і культури українців на всій території України охороняються законом.

Стаття 7. Держава вживає заходів для підготовки педагогічних, культурно-просвітницьких, медичних, освітніх, охорони здоров'я, оборонних та інших українських національних кадрів через мережу навчальних закладів. Державні органи на основі міждержавних угод сприяють українцям у підготовці спеціалістів в інших країнах.

Стаття 8. Громадяни України, які належать до українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти), мають право відповідно обиратися або призначатися на будь-які посади до органів законодавчої, виконавчої, судової влади, місцевого і регіонального самоврядування, в армії, на підприємствах, в установах і організаціях. В органах загальнодержавного та місцевого самоуправління кількісний склад українців та представників національних меншин має бути прямо (а не обернено) пропорційним їх чисельності.

Стаття 9. Держава гарантує українцям право на збереження життєвого середовища — орної землі, водних басейнів, лісових масивів, корисних копалин, відчуження або оголошення товаром яких забороняється на всій території України. Питання про повернення на територію України українців та представників інших депортованих народів вирішуються відповідними законодавчими актами та договорами України з іншими державами.

Стаття 10. Громадянам України гарантується право на запис національної приналежності в паспортах та інших документах, що засвідчують особу. Примушення громадян у будь-якій формі до відмови від своєї національності не допускається.

Стаття 11. Кожний громадянин України має право на національне прізвище, ім'я та по батькові. Громадяни мають право у встановленому порядку відновлювати свої національні прізвища, ім'я та по батькові.

Стаття 12. Громадяни, які належать до українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти), вільні у виборі обсягу і форм здійснення прав, що надаються їм чинним законодавством, і реалізують їх особисто, а також через відповідні державні органи та створені громадські об'єднання.

Участь або неучасть громадянина України, який належить до українців, у громадському об'єднанні українців не може служити підставою для обмеження його прав.

Стаття 13. Державні органи сприяють діяльності українських громадських об'єднань, які діють відповідно до чинного законодавства. Українські національні громадські об'єднання мають право висувати своїх кандидатів у депутати на виборах органів державної влади відповідно до Конституції України, законів про вибори народних депутатів України і депутатів місцевих Рад.

Стаття 14. Громадяни, які належать до українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти), національні громадські об'єднання мають право у встановленому в Україні порядку вільно встановлювати і підтримувати зв'язки з особами своєї національності та їх громадськими об'єднаннями за межами України, одержувати від них допомогу для задоволення мовних, культурних, духовних потреб, брати участь у діяльності міжнародних неурядових організацій.

Стаття 15. У Державному бюджеті України передбачаються спеціальні

асигнування для всебічного розвитку, збереження та примноження генофонду українців (української нації — української корінної споконвічної етнопонаціональної спільноти).

Стаття 16. Україна сприяє розвитку міжнародного співробітництва у забезпеченні й захисті прав та інтересів українців, зокрема — шляхом укладання й реалізації багатосторонніх і двосторонніх договорів у цій сфері.

Стаття 17. Українська держава гарантує українцям рівні з громадянами національних меншин України права і свободи в сферах управління державою, бізнесу, зайнятості на виробництві, матеріально-економічного добробуту, культурно-просвітницької та наукової діяльності, охорони здоров'я, освіти, доступу до управління та користування засобами масової інформації тощо. Будь-яке пряме чи непряме обмеження прав і свобод українців за національною ознакою забороняється й карається законом.

СЛАВА УКРАЇНЦЯМ!

Група активістів ВОВ

Укладено
12-21 червня 2013 року

* * *

Проект Закону розглянуто і схвалено на засіданні активу науково-практичного семінару Секретаріату Всеукраїнського об'єднання ветеранів 21 червня 2013 року в Києві.

Голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів
Володимир ГУМЕНЮК
Заступник голови ВОВ
Руслан МОРОЗОВСЬКИЙ

«ВИ Ж РОЗУМІЄТЕ, ТРИВАЄ ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС...»

НОТАТКИ З ВОСЬМОГО МІЖНАРОДНОГО (УКРАЇНА - ТУРЕЧЧИНА) СИМПОЗИУМУ «ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ДЕРЖАВОТВОРЧОМУ ПРОЦЕСІ»

Симпозіум проходив 12-13 червня в Тернополі, я мав змогу зустрітись з учасниками попереднього симпозіуму, який відбувся у Івано-Франківську в 2009 році. Відкриваючи захід, із вступним словом виступив давній друг «Кримської світлиці» професор Тимофій Рибак. Потім він представив учасникам симпозіуму директора фірми «Нові технології в освіті» Саїда Йилдиза. Гість з Туреччини розповів про роль вищезазначеної фірми у зміцненні міжкультурного діалогу між Україною і Туреччиною в 1993-2013 роках. Неодноразово згадувалася постать відомого турецького філософа Фетхуллага Гюлена, про якого я почув вперше у 2009 році в Івано-Франківську. Треба сказати, що потім багато прочитав про нього в Інтернеті, згадував про великого турка як у «Кримській світлиці», так і в газеті «День». Це помітили і просили продовжувати тему навіть Іван Дзюба і Євген Сверстюк. Отже, Тимофій Іванович Рибак так чи інакше (опосередковано, через журналістів) зробив поштох в масштабах усієї України. І це говорить про великий потенційні можливості міжнародних симпозіумів, які проводять тернополяни. Та продовжу тему. Саїд Йилдиз наголосив, що, починаючи з 70-х років, у турків пріоритетним був західний вектор розвитку. Лише в часи президентства Тургуту Озала Туреччина зрозуміла, що вигідними можуть бути й східний, і північний, і південний вектори. Дуже тепло говорив про колишнього президента Туреччини Саїд-бей. Він наголосив, що колись мав можливість бачити табель успішності юного Тургуту Озала з 1-го до 5-го класу. І там були лише п'ятірки! Зверніть увагу, турки не очорнюють своїх лідерів (ні минулих, ні діючих), а підкреслюють лише позитив. І це неабияке досягнення (особливо з точки зору українців), воно свідчить про стабільність у країні. Дали Саїд-бей зазначив, що хоча Тургут Озал надто рано пішов з життя (у 1993 році), зате його добрий приятель Фетхуллаг Гюлен живе і є носієм ідей покойного президента. Частина з них вті-

Тимофій Рибак (крайній ліворуч) і турецькі друзі

люється в життя, і все це благотворно впливає на Туреччину. Гюлен також вважає, що найважливішим напрямком є освіта. В Туреччині новий рух, підтриманий і суспільством, і державою, почався в 1982-1983 роках. Вже через 3-5 років народні школи могли продемонструвати відчутний результат! А з 90-х років такі школи почали утворюватись і за межами Туреччини — на Балканах і в Середній Азії. Тепер гюленівських шкіл понад 1000, і працюють вони в 140 країнах світу! В 1993 році така школа відкрилася в селі Танковому Бахчисарайського району. Вона відповідає усім законам і нормативам українського законодавства. Різниця лише в технічному обладнанні. Коли в 1999 році був перший випуск учнів, він лише підтвердив усє вищесказане. Далі Саїд Йилдиз сказав, що на ринку освіти України працює з 2005 року і знає, що ідея приватних навчальних закладів для України є новою і дещо незвичною. А в Туреччині таких шкіл багато і вони вже мають свою історію. Він згадав і ту школу, яка є в Сімферополі. Сказав, що там тепер навчається 355 учнів — представники 14 національностей. Навіть корейці, які тепер проживають в Києві, дізналися з Інтернету про цю школу і віддали своїх дітей туди. Це говорить про те, наскільки престижно є школа.

Потім виступав відомий економіст Богдан Гаврилишин. Його виступ не був таким оптимістичним, як у турецького освітянина. Адже

він багато говорив про ситуацію в Україні, а вона... всім відомо яка. Разом з тим він підкреслив, що Україна має величезний потенціал. Згадав і про те, що в 1993 році в Україну могли прийти інвестори, і ми могли б на власній території видобувати 20 млрд. кубометрів газу щорічно. Але ми тоді надто довго чухалися, тому інвестори пішли до Росії. Ше ми маємо третину світових чорноземів, це фактично і є український «Газпром»! Перспективи тут величезні. Відомо, що тепер китайці й індуїсти поступово переходять з рису на пшеницю. А отже, українське зерно скоро буде затребуване значно більшою мірою, ніж було дотепер. Проїшовся Богдан Гаврилишин і по опозиції — мовляв, у них нема ні плану дій, ні ідеології. Щось змінити може тільки нова генерація, молодь. Однак, і з «просунутою» молоддю є проблеми. Дві третини з них, особливо ті, які добре володіють іноземними мовами, мріють виїхати з України. Лише третина молодих людей має сенсентимент до України, і саме на них варто робити ставку. Третина — це не так вже й мало. Пан Гаврилишин підкреслив, що наша сусідка Польща стала успішною саме завдяки невеликій групі інтелектуалів. Досвід цієї країни нам варто вивчати. А також Японії, бо японці уміють працювати єдиною командою. Богдан Дмитрович пригадав і перші роки незалежності. Мовляв, у 1990 році лише 25% депутатів Верховної Ради України були націонал-демократами, але вони мали план, візію, чітке бачення ситуації, тому за їхні пропозиції голосували й

комунисті. Бо комуністична ідеологія повністю збанкрутувала. Отже, й тепер потрібна «критична маса» наших людей у Верховній Раді. Чудовим шансом була й «помаранчева» революція. І тоді ми його втратили, не скористалися повною мірою... «Нас тепер трохи прикидали гноєм», — сказав не без іронії пан Гаврилишин. — А далі оптимістично продовжив: «Може, воно й непогано, бо часом гарні квітки виростають навіть з-під гною...».

Оскільки міжнародна частина симпозіуму переважно Туреччиною і була представлена, то я чекав трохи активнішого обговорення надзвичайно цінного турецького досвіду. Адже він уже поширюється і в Криму, а ми про це майже нічого не знаємо. Але турки, пославшись на справи, рано поїхали, тоді як українці поступово опинилися... в силовому полі великої національного менталітету. Говорили про Синьоводську битву, про ординські часи, про агресивну і підступну Росію, яка вкрала нашу назву та й історію теж... Коротше, про що завгодно, тільки не про освітні процеси. Деякі надзвичайно цікаві виступи проходили поза увагою учасників симпозіуму, не бракувало й деструктивних вигуків з місць. Зате в цілому атмосфера була сердечною. Ну, ми це уміємо.

І все ж я не хотів би, щоб у читача склалося враження, що рівень виступів української частини симпозіуму був невисоким. Хороших виступів вистачало. Дуже емоційно обговорювалася доповідь професора кафедри філософії Олега Рудакевича «Інституційна основа національного будівництва в Україні». Про «етнічну» і «політичну» українську націю дискутували довго. Аргументи опонентів також були серйозними. Звісно, це погано, що в паспорті не вказана національність, і національний склад Верховної Ради викликає багато питань. Але якщо подивитися з іншого боку, то 90% активістів відродження українського флоту були... неукраїнцями. А цювали їх і заважали працювати люди українського походження, з гарними українськими прізвищами. Отже, треба враховувати і реалії Криму, Донбасу, Слобожанщини.

А тепер подивіться, наскільки «глибоко копають» деякі українські філософи, скажімо, Володимир Сабадуха — кандидат філософських наук з Луганська. Виступаючи перед аудиторією, він підкреслив: — Потрібні нові уявлення про суб'єкт і об'єкт діяльності, тобто нові уявлення

про сутність людини. Коли я почав над цим розмірковувати, то дійшов висновку, що в основі гуманітарних наук, і філософії зокрема, лежить ідея, що людина — це особистість. Якщо це так, то де, хто і коли довів цей постулат? Я почав ставити це запитання докторам філософських наук. І ніхто не міг мені дати зрозумілої відповіді. Тоді я дійшов висновку, що це — міф, який колись був створений і був потрібним певному типу людини. Думаю, під час епохи Просвітництва і Великої Французької революції. Але в історії філософії був також інший підхід до людини.

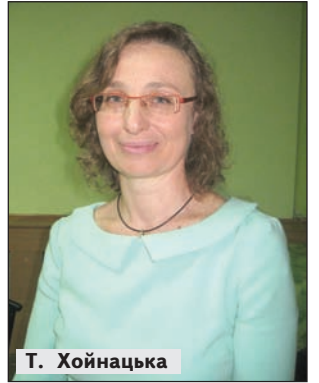
Конфуцій дивився на людину ієрархічно, казав, що є «нижня людина» (спонукається безпосередніми потребами), «висока людина» (спонукається суспільством або, як говорили китайці, — «обов'язком перед небом») і «посередня людина» — це щось проміжне. Платон — те ж саме: він стверджував, що є люди, які є рабами самих себе, тобто не здатні керувати своїми потребами, і є люди, які панують над своїми потребами. В Арістотеля теж ієрархічний підхід, він теж виділяє три рівні розвитку людини, причому третій рівень — це філософ, який осмислює життя. Ієрархічний підхід перекохував і в християнську філософію. Він проіснував до епохи Відродження. Але коли третя верства прийшла до влади, то вона зрозуміла, що до рівня особистості не дотягує, і тоді люди з цього середовища сформулювали концепт: «Кожна людина — особистість!». Коли я розібрався в цьому питанні, то дуже захотів у основу української національної ідеї покласти ідею особистості. Але ідею не можна нав'язати народеві, якщо вона не відповідає його духу. Я побачив, що й Іван Вишенський теж ієрархічно підходив до людини. Він говорив, що є два типи людей: хлопи і шляхетна людина. Цей підхід був успадкований Іваном Франком, Лесею Українкою, а згодом і Дмитром Донцовим (перший рівень — свинопаси, другий рівень — ті, що пристосовуються до сильних, а третій рівень — люди, які творять життя). А ось у радянський період ми жили в умовах концепту: «Кожна радянська людина — це особистість». Це там, на Заході, хтось міг не дотягувати до рівня особистості, а у нас дотягували всі...

Звичайно, і тут можна було б довго сперечатися і дискутувати. Головне для нас — розібратися: що дасть те чи інше наукове відкриття Україні і нам, конкретним українцям? Адже, щоб реалізувати ідею, треба, щоб нею захопилася чималенька група активних людей. Тому треба чіткіше прив'язувати тему свого дослідження до сьогодення. А слухачам навчитися уважно слухати — це раз, і підтримувати все добре з почутого — два.

Цікавим був виступ Тетяни Хойнацької (Польща), кандидата наук з державного управління. Вона наголосила, що й польський досвід може бути цінним для України. Географічно Польща знаходиться між західними країнами (Німеччина) і східними (Білорусь, Україна, Росія). Досвід Польщі досить прагматичний, зматеріалізований. Поляки поступово оволодівають умінням, мистецтвом поєднувати західний і східний досвід. Адже філософія Сходу — це по можливості нічого не робити. Філософія Заходу — культ ефективної діяльності. На Заході менше духовності, але там порядок і дисципліна. Увечері після виступів я запитав пані Тетяну (вона, до речі, етнічна українка, в Польщу переїхала вже у зрілому віці): чи не здається їй, що не лише польський, а й чудовий турецький досвід залишились незатребуваними, непоміченими? І як бути нам, українцям, коли пів-України дивиться на Захід, а інша половина — на Схід? Чи не має рацію львівський професор Ярослав Грицак, який завжди підкреслює, що є велика потреба в компромісі між українським Сходом і Заходом?

Б. Гаврилишин

Т. Хойнацька

В. Сабадуха

Зробити конференцію — це величезна праця, і кожен з нас це знає. Неозброєним оком було видно, що проголошена тема не була головною. Але певне просування вперед таки є. А щодо Сходу і Заходу України та компромісу між ними... Є два досить близькі поняття: компроміс і консенсус. Консенсус також починається з компромісу, але консенсус... він більш глибокий. Ми повинні прагнути прийти до спільного знаменника, вийти на вищий рівень розуміння своїх потреб. Але у нас поки нема такої традиції. «Мистецтво бути разом» — колись ми проводили такий семінар. Я часто малюю причинно-наслідкову схему і показую уміння управляти. Починаю від людини, потім сім'я, підприємство, громадські організації і так далі. І виходить, що людина уміє собою управляти приблизно на 70%. Ше є резерв 30%, отже, треба вчитися його використовувати. (Закінчення на 7-й стор.)

Учасники симпозіуму біля пам'ятника Т. Шевченку

РОЗТРИВОЖЕНА ОРКЕСТРАМИ ДУША...

Над містом лунуть
голоси мелодій —
І полька, й марш,
фокстрот і вічний вальс...
Ця музика із заходу
і сходу,

Це духовий оркестр
спиняє час.

На початку червня у старовинному місті Бучач відбулося свято духової музики «Бучацькі фанфари».

На теренах Бучаччини традиція організації духових оркестрів сягає 20–30 років уже минулого ХХ століття, років національно-патріотичного пробудження українства Галичини, прагнення навіть рядових громадян до освіти, просвіти і культури під впливом активної діяльності культурно-просвітницьких та військово-спортивних (руханкових) товариств «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, «Січ», «Сокол», «Луг».

Урочистості з нагоди ювілеїв видатних діячів української культури, пам'ятних дат історії, просвітянські фестивали та руханково-спортивні свята не обходились без «духової оркестри».

Великою популярністю серед тогочасної молоді користувалися танці під звуки духової музики. Як свідчать матеріали українського архіву (том XXVII) Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, опубліковані в історично-меморіальному збірнику «Бучач і Бучаччина» (Нью-Йорк — Лондон — Париж — Сідней — Торонто, 1972 р., с. 442–682), на той час не тільки у самому Бучачі, але і в селах району були організовані духові оркестри; серед них Білявинці (колиска дитинства великої українки, примадонни світових сцен Солюмі Крушельницької), Бобулинці, Жизномир, Заривинці (родинне гніздо однієї з «горлиць із галицького саду», поетеси, авторки «Кримської світлици» Ольги Яворської), смт. Золотий Потік, у с. Зубрець, Старі Петликивці, Скомоорохи, Сороки, Язловець.

У післявоєнний період нова хвиля відродження колективів духової музики на Бучаччині спостерігається в кінці 60–х — протягом 70–х років із прибуттям у Бучацьку дитячу музичну школу фаната цього мистецтва, випускника Тернопільського музичного училища Богдана Кривака, який захопив грою на духових інструментах десятки юнаків. У цей час в районі існувало понад 20 духових оркестрів.

Ініціатором започаткування свята «Бучацькі фанфари» у минулому році став колишній викладач Бучацької дитячої музичної школи, тепер підприємець і меценат Й. М. Кошик. Організаційну та фінансову підтримку його ініціативі надали органи місцевої влади та підприємці-меценати, місцева газета «Нова доба».

Збір учасників свята і гостей відбувався на майдані Волі біля пам'ятника Т. Г. Шевченку. Під мелодію пісні «Реве та стогне Дніпр широкий» у виконанні народного духового колективу Бучацького районного будинку культури від влади, учасників свята і громадськості міста до підніжжя пам'ятника Кобзарю були покладені квіти. За сигналом урочистих фанфар браві козацькі та стрілецькі марші сколихнули

спокій сивочолого Бучача і щось тремтливо-хвилююче у серцях сотень глядачів, що зазверли на тротуарах по вулиці Галицькій, де відбувалася урочиста хода колективів, що прибули на свято, до літньої естради у затишному сквері над звивистою річечкою Стрипою. Колону очолював ансамбль барабанщиків під керівництвом викладача Язловецької музичної школи М. Салевича у супроводі духового оркестру духовиків різних поколінь під орудою Й. М. Кошика. Мелодію похідного маршу бучачан підхопив духовий оркестр Тернопільського обласного музичного училища ім. С. Крушельницької, а також лауреат обласних конкурсів, ансамбль барабанщиків «Мажоретки» у супроводі духового оркестру «Княжі сурми» Тербовлянського вищого училища культури, юні аматори гри на духових інструментах, вихованці Монастирської музичної школи, оркестр духових інструментів Івано-Франківського обласного музичного училища ім. Д. Січинського, учасники танцювального колективу «Барви» клубу с. Звенигород у супроводі народного колективу духової музики Бучацького РБК.

Урочиста частина свята розпочалася дефіле ансамблю барабанщиків під акомпанемент оркестру «духовиків» різних поколінь, який виконав «Тернопільський марш» Данила та Дмитра Покрасів.

З вітальними словами до учасників свята і всіх присутніх звернувся заступник голови Бучацької РДА О. І. Тринька, голова міста Й. М. Мосціпан, в. о. завідувача відділом культури, національностей, релігій і туризму Бучацької РДА А. Ю. Вержбицька.

Після вітальних промов свій виступ продовжив оркестр «духовиків» різних поколінь, який виконав вальс «Розлука» Я. Френкеля із кінофільму «Жінки», «Неаполітанську пісню» П. І. Чайковського, вальс «Берізка» Е. Дрейзера, марш «Козак» Л. Міллера. Виступ бучачан продовжив народний колектив духової музики Бучацького РБК, історія якого бере початок з 1954 року. Його першим художнім

керівником був Я. А. Снятинський. Із цього колективу вийшли музиканти, які нині прославляють старовинний Бучач в Україні та за її межами; серед них Володимир Качмарик — професор Донецької консерваторії, Любомир Кравець — соліст симфонічного оркестру Львівського оперного театру, Степан Воробель — викладач Тернопільського музичного училища ім. С. Крушельницької, Юрій Мандзій — соліст Паризької «Гранд опера» та багато інших. Нині цей колектив очолюють І. Помайба та І. Грицив. Увазі глядачів музиканта презентували улюблений багатьма меломанами «Вальс» Є. Г. Свиридова, «Святковий вальс» П. Рунделя та «Вальс» К. Молчанова із кінофільму «А зорі тут тихі». Щирими оплесками глядачі нагородили вокальний дует у складі З. Писарчука та М. Гори, які у супроводі оркестру виконали пісню О. Білаша на слова Д. Павличка «Явір і яворина». Чарівні юнки в українських національних строях, учасниці танцювального колективу «Барви» клубу с. Звенигород (керівник Г. Кулик) під «Фанфарний марш» Вахутинського подарували глядачам дефіле-руханку у давній просвітницькій традиції.

Концертну програму свята продовжив духовий оркестр Івано-Франківського училища культури ім. Д. Січинського під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, директора цього навчального закладу Петра Гундера. (Випускником цього училища є уродженець Бучача, його гордість — народний артист України, ректор Львівської музичної академії ім. М. Лисенка професор Ігор Пилатюк). Колектив юних музикантів із міста великого Каменяра вразив глядачів натхненною грою, продемонструвавши високу професійну майстерність виконання таких зразків світової музичної класики як «Токата ре-мажор» Й. С. Баха. Справжній фурор і zachарування викликало мистецьке виконання композиції Р. Сенберга «Золото Абби». До глибини душі зворушили глядачів рідні серцю мелодії «Української сї-

ти» С. Місьонжика та «Старовинного запорозького маршу» Є. Адамцевича.

Естафету гостей із Прикарпаття підхопив духовий оркестр із «файного міста Тернопіль» у складі студентів та викладачів Тернопільського музичного училища ім. С. Крушельницької під керівництвом Василя Драгомирецького. Виступ тернопольця вирізнявся нестандартністю репертуару. Крім гри на духових інструментах виконавці демонстрували хоровий спів і навіть танцювальні па, що глядачами сприймалося як «вищий пілотаж». У програмі виступу цього колективу прозвучали композиції «Веселі кларнети» Ю. Квілковскі (солісти В. Бабухівський, О. Маловічко, М. Паскевич, А. Гордій), сюїта «З пісень Володимира Івасюка» Є. Філіпова, «Хорал і рок-аут» Т. Хауса, «Візерунки» О. Морозова, «Опале листя» Ж. Косми (солісти В. Мельник, Є. Вонс, І. Мисевич, С. Воробель), «Українська фантазія» А. Ткачука.

Справжнє захоплення глядачів викликав виступ юних артистів із старожитого міста Тербовлі — вихованців Тербовлянського вищого училища культури, який розпочався надскладним дефіле під марш К. Теїке «Альте камараден» у виконанні ансамблю барабанщиків «Мажоретки» (керівник П. Шафранович та представниця званої на Бучаччині мистецької диригентки Гребеньовської — Б. Гребеньовська) в супроводі оркестру «Княжі сурми» під орудою І. Криська. Крім того у виконанні оркестру прозвучали оркестровка української народної жартівливої пісні «Раз поїхав за снопами» та фантазія на теми українських народних пісень «Мій край» М. Вяткича, попури Л. Міллера на теми стрілецьких пісень Р. Купчинського «Як з Березан до Кадри».

Концертну програму свята духової музики «Бучацькі фанфари» завершив виступ зведеного оркестру за участю всіх колективів, учасників свята, під керівництвом Й. М. Кошика. У їх виконанні прозвучала композиція Б. Сопельнюка «Зарідну землю».

Ведучі концертної програми Г. Андрусишин та О. Суслик щиро подякували

всім виконавцям та керівникам за можливість торкнутися душею не прісно-«фанерного» шоу-бізнесового продукту, а цілющих джерел народної та класичної музики у «живому» виконанні; також — організаторам та меценатам: голові Бучацької РДА В. М. Савці, голові Бучацької районної ради С. М. Михайліву, міському голові Й. М. Мосціпану, заступнику голови Бучацької РДА О. І. Триньці, автору сценарію та головному режисеру свята, директору Бучацького РБК Р. І. Крупі, ініціатору проведення свята Й. М. Кошику, Київському Товариству «Енергія клімату», Товаристві «Бучацький сирзавод», ПАТ «Галиція Дистилері», Бучацькому РайСТ, благодійному фонду «Милосердне серце», ТзОВ «Бучацько-хлібпром», районній газеті «Нова доба», а також приватним підприємцям П. І. Гаду, В. В. Бабалі, І. С. Савчуку, З. А. Мирону, В. І. Нетреб'яку, І. А. Лисому. З подячним словом до учасників свята і всіх присутніх звернувся голова Бучацької районної Ради О. М. Михайлів, який вручив керівникам мистецьких колективів письмові подяки за їх високомистецький подарунок бучачанам, побажав усім творчим успіхів та виразив надію на те, що свято духової музики «Бучацькі фанфари» матиме своє продовження у майбутньому і розширюватиме коло друзів.

Загальне враження і настрий глядачів, які мали щастя слухати музику і споглядати прекрасне дійство під шелест листя верб і тополь та плюскіт хвиль Стрипи, мабуть, можна передати поетичними рядками, почерпнутими вже й не пам'ятається з якого джерела:

«Музикою руки заціловані,
Розтривожена оркестрами
душа,

З Бахом, Лисенком,
Бетховеном
Диригент у мандри
вируша.

Помах рук — і марево
здіймається,
Помах рук — і стогне
буревій,

Помах рук — і серце
коливається
У колісці щастя і надій».

Оксана ЗАГРЕЙЧУК
м. Бучач

На фото — «духова оркестра» с. Сороки із книги «Бучач і Бучаччина», 1928 р.

«Я ОДЕРЖАЛА СЬОГОДНІ КВІТИ...»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Інша справа — перекидати ногами посуд з верхками, якщо жінка торгує ним в неналежному місці (спостерігала і таке). Мені й сьогодні шкода і тих верхків, і тієї жінки, на яку гримав дільничний «рідною мовою», бо вона теж була таркаткою. Та чому б і ні? По-перше, це цілком безпечно, а по-друге, регламентовано його обов'язками, хоча насправді «перевиховати» стихійних торговців можуть тільки умови життя, і десятиріччя, що сплило, мало що змінило в цьому відношенні.

Та й конфліктами в родині міліція як не займалася, так і не займається, іноді відповідаючи на скарги відверто: «Буде труп, тоді прийдемо». Хоча насправді за такої ситуації вже їхати не обов'язково — людину з того світу не повернеш.

Про все це і йшла розмова за «круглим столом» в Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту. Розпочала її Людмила Василівна Чердніченко — секретар комітету з антикорупційної політики, взаємодії з правоохоронними органами і захисту прав громадян Громадської ради при Раді міністрів АРК, голова ГО «Відновлення». Людмила Василівна зізналася, що сама мала подібну проблему, але здала її, і прочитала білий вірш, написаний від імені жінки, яка терпіла тортури від чоловіка, вірила в його каяття, боялася змінювати своє життя, аж доки: «Я одержала сьогодні квіти. Сьогодні особливий день. Це день моїх похорон. Вночі він вбив мене. Він бив мене до смерті...». І цю жінку, вигадану і не вигадану, нарешті почули. Тож метою «круглого столу» став «початок масштабної інформаційної кампанії про ресурси щодо підтримки та послуги тим, хто зазнав насильства в родині». Керівниця організації «Відновлення» винесла на обговорення корекційну програму, що стосується людей, які чинять в сім'ї насильство. До речі, ця програма народилася не вчора, вона вже була випробувана в рамках пілотного проекту, перемогла в конкурсі серед інших програм, розглянутих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту, і тепер йдеться про її широке запровадження в життя.

«7 мільйонів жінок у світі страждають від фізичного насильства», — прозвучали цифри. Втім, статистичними даними із присутніх досконало володів лише заступник начальника відділу дільничних інспекторів міліції УОБ ГУ МВС України в Криму Вік-

тор Петрович Білоконь. Він зауважив:

— За 5 місяців цього року притягувалося у зв'язку з насильством 1396 осіб. Це на 67 більше, ніж за відповідний період минулого року. А на сьогодні йдеться вже про 1709 людей.

Він також попередив, що звертатися треба обов'язково на номер телефона 102, де повідомлення проходить через чергового і фіксується на магнітному носії. І тут вже просто відмахнутися від потерплого неможливо.

До речі, начальник управління у справах дітей при Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту Сергій Іванович Трифонов вважає, що факти перевищують статистику. Бо простір для насиль-

ства необмежений: це і сім'я, і вулиця, і місце роботи. І люди, які його зазнали, вже потребують психологічної реабілітації, бо налякані, втралили віру в себе, в краще майбутнє. Вони не сподіваються, що хтось прийде їм на допомогу, як і не прийшли, хоча і бачили факт насильства. Сергій Іванович вважає, що й звернувшись до психолога людина навряд чи одержить повноцінну допомогу, бо навіть досвіду роботи з такими людьми у нас немає. Тому фахівець покладає надії перш за все на про-

пільства, а лише дають, по мірі свого ентузіазму і здібностей.

А оскільки чоловік у залі все не міг заспокоїтися, Сергій Трифонов звернувся до закордонної практики:

— Там громада, яка і є середовищем, де виникають ті чи інші потреби, підштовхує чиновників до їхнього вирішення. Я колись гадки не мав, що буду займатися інклюзивною освітою. Але громадські організації дали зрозуміти, наскільки це важливе і нагальне питання, і ось тепер я навіть не уявляю, як можна було не приділяти цьому уваги. Саме так і працюють демократичні механізми.

Та не менше уваги, ніж потерпілим від насильства, на «круглому столі» було приділено і його винуватцям. Як зупинити цих людей і зро-

філактику критичних ситуацій, тим більше, що віднедавна в Україні почав діяти Інститут соціальних працівників, головна функція яких — добре знати, хто чим «дихає», і попереджати небезпеку.

Начальник відділу у справах сім'ї та молоді управління у справах сім'ї, молоді, туризму і спорту Сімферопольського міськвиконкому Олена Георгіївна Соколова розповіла про створення при Сімферопольському міськвиконкомі координаційної ради, до якої входять фахівці, що так чи інакше можуть бути дотичними до проблем насильства у родині. Вона також озвучила телефон, за яким треба звертатися у випадках такого насильства: 050-725-44-45. Жінка поділилася планами щодо створення школи жіночого лідерства.

— То навіщо створювати ще якісь додаткові структури, якщо їх і так вже чимало? Можливо, варто спонукати до праці вже існуючі? — запитав хтось із зали, ймовірно, не усвідомлюючи, що спонукати до більш активної праці (у всякому разі, спробувати це зробити) можна чиновників, а громадських організацій ніколи забагато не буває, і якщо із десяти «приживеться» хоча б одна, це вже добре. Адже ці люди нічого не вимагають від сус-

бити суспільство безпечним? Перше звернення в міліцію для того, хто проявляв насильство, загрожує лише постанням на профілактичний облік. Якщо щось подібне станеться вдруге — складається адміністративний протокол або ж настає карна відповідальність. В подальшому до такої людини застосовується корекційна програма. Доведеться двічі на тиждень впроваджувати двох місяців ходити в опорний пункт (спочатку це відбуватиметься за адресою: вул. Лермонтова, 5) на бесіди. Поки що займатися корекцією в Сімферополі буде двоє працівників, відібраних на конкурсних засадах.

Ось тільки цікаво, що такого особливого вони говоритимуть розбишакам, що ти раніше ніколи не чули? І якщо справа здебільшого в «білочці», то було б не зайвим подбати про лікування від цієї «нервової перенапруги».

У будь-якому разі питання вирішувати потрібно. І важливо, щоб був чіткий робочий механізм. А потім вже «нарошувати м'язи». Та це в ідеалі. Бо насправді мало кого перевиховують навіть тюрми, а отакі розмови про те, що таке добре і що таке погано, якщо їх хтось дійсно відвідуватиме, навряд чи спонукують дебоширів змінити своє ставлення до життя.

Тамара СОЛОВЕЙ

ОБ'ЄДНАТИСЯ, ЩОБ ВИЖИТИ...

30 травня 2013 року в Кисві відбувся Всеукраїнський з'їзд малого та середнього бізнесу, організатором якого виступила Всеукраїнська коаліція малого і середнього бізнесу. Участь у ньому взяло 417 делегатів з усіх областей України, у тому числі і від Криму.

Прошло уже місяць після цього заходу, а я як безпосередній учасник ще перебуваю під його впливом, ставлю собі запитання і намагаюся шукати відповіді...

Малочисельна кримська делегація на з'їзді продемонструвала чи то байдужість, чи то слабкість, чи то зневіру у те, що чогось можна досягти. А можливо, якось вперту впевненість, що це має робити хтось інший, а не він, той самий підприємець, кому це, власне, потрібно. На мій погляд, це свідчить про майже остаточне падіння впливу підприємницького руху на регіональну владу Криму. Вважаю так, бо є з чим порівнювати. У сфері захисту прав підприємців працюють більше 14 років. Були в Криму часи, коли об'єднані підприємці змушували владу себе поважати.

В ході з'їзду підприємці зосередили свою увагу на визначенні завдань щодо створення умов розвитку ведення бізнесу в Україні.

Обговоривши доповіді і виступи, делегати визнали діюче регуляторне середовище несприятливим для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні через високий рівень корупції, незахищеність права власності, складну загальну систему оподаткування, відсутність умов кредитування бізнесу та зниження купівельної спроможності громадян України.

Вони переконані, що розвиток підприємництва в Україні залежить від дій двох сторін — влади та підприємництва.

Саме тому вважають за необхідне:

1. Посилити представництво підприємницьких об'єднань в роботі з органами виконавчої та законодавчої влади для недопущення погіршення умов оподаткування малого бізнесу; посилення корупційних можливостей органів виконавчої влади; зловживань контролюючих органів при здійсненні контролю суб'єктів господарювання.

2. Ініціювати перед органами виконавчої та законодавчої влади зміни законодавства, які забезпечать: належний соціальний захист підприємців; позитивні зміни загальної системи оподаткування в частині віднесення на витрати, обліку екологічного податку та інших норм; зниження фіскального навантаження на доходи фізичних осіб і, відповідно, легалізацію робочих місць; обмеження зловживань монопольних утворень з постачання товарів і послуг; оподаткування нерухомості, в т. ч. і землі, у відповідності до ринкових умов.

3. Забезпечити продовження та посилення спільної діяльності підприємницьких об'єднань з метою: представлення інтересів малого та середнього бізнесу на усіх рівнях; впливу на рішення органів влади, що забезпечить розвиток підприємництва в Україні; взаємного навчання та захисту підприємців, обміну необхідною для цього інформацією; забезпечення контролю за владою; розвитку громадянського суспільства в Україні.

З метою реалізації спільних рішень делегати Всеукраїнського з'їзду малого та серед-

нього бізнесу вирішили звернутися з відповідними зверненнями в різні органи влади з конкретними пропозиціями, провести засідання делегатів з'їзду в областях України з метою навчання та інформування підприємців, а також розповсюдити серед підприємницьких об'єднань Книгу успішних рішень делегатів Всеукраїнського з'їзду малого та середнього бізнесу 30 травня 2013 року.

Щодо Кримської коаліції малого та середнього бізнесу, то в основі її діяльності мають бути завдання, викладені в резолюції Всеукраїнського з'їзду малого та середнього бізнесу.

Основним напрямком діяльності має стати відновлення діяльності координаційних рад з питань розвитку підприємництва при виконавчих органах влади як офіційного «майданчика для діалогу бізнесу і влади». На сьогодні Рада міністрів Криму та виконавчі органи влади на місцях порушують законодавство та ігнорують права об'єднань підприємців.

Так, зокрема, на сайті Міністерства економіки і торгівлі розміщена інформація про склад Республіканської громадської ради з питань розвитку підприємництва (http://business-crimea.gov.ua/content.php?cid=os_sostav&mid=155) без посилання на нормативно-правовий акт, на підставі якого її створено, також зазначає, що це здебільшого чиновники та представники наближених до влади фірм, які представляють приватні інтереси, а не інтереси малого та середнього бізнесу. Через це громадська рада не може бути рівнозначно об'єктивною щодо різних об'єднань підприємців.

Як на мене, сьогодні підприємці повинні чітко усвідомити, що ні влада, ні хтось інший не буде створювати їм умов для ведення бізнесу. Лише самі підприємці, визначивши основні цілі і завдання, об'єднавши свої зусилля таким чином, щоб влада поважала їхні права, здатні вирішувати свої проблеми.

Виступаю з ініціативою зібратися представникам об'єднань підприємців, щоб обговорити ситуацію та визначити план дій. Дату, місце та час зустрічі пропонуємо узгодити в робочому порядку.

Владислав ХМЕЛОВСЬКИЙ, координатор Громадської Колегії об'єднань підприємців Криму ugk-kongres@ukr.net

Президент України Віктор Янукович взяв під особистий контроль розслідування Генеральною прокуратурою справи про зґвалтування 29-річної І. Крашкової у смт. Врадіївка Миколаївської області.

Глава держави доручив Генеральному прокурору Віктору Пшонці провести нараду з керівництвом СБУ та МВС для вивчення всіх фактів участі співробітників правоохоронних структур у протиправних діях для надання належної оцінки, визначення подальшого реагування та розробки запобіжних заходів на майбутнє.

Керівники СБУ та МВС за дорученням Президента повинні найближчим часом провести колегію щодо виявлення фактів і запобігання правопорушенням. Результатом проведених колегій має стати чіткий план щодо приведення дій персонального складу правоохоронних служб до вимог чинного законодавства.

Прес-служба Президента України Віктора Януковича

«БУДЕМО МОВЧАТИ – НАС ПО ЧЕРЗІ ЗІМНУТЬ...»

Третій фігурант справи про зґвалтування у Врадіївці капітан міліції Євген Дрижак затриманий. Про це повідомила прокуратура Миколаївської області. Затриманню міліціонера передував штурм відділку майже тисячею мешканців райцентру.

За словами зґвалтованої Ірини Крашкової, Дрижак був серед тих трьох, хто минулого тижня силою втягнув її до машини та зґвалтував. Однак заарештували лише двох — таксиста та лейтенанта міліції, що й викликало обурення у Врадіївці.

Зґвалтована потрапила до реанімації. «Я з ними ніколи не спілкувалася, але я їх добре знаю, бо це — врадіївські міліціонери, а я живу в тому селищі», — розповіла Ірина

Крашкова у лікарні.

До акції протесту на Миколаївщині долучилися і в Києві. Притягати винних у зґвалтуванні до відповідальності вимагали під Адміністрацією Президента. «Сьогодні — Врадіївка. Завтра — вся Україна. Це громадянський обов'язок кожного — захищати свої права. Якщо ми будемо мовчати, нас по черзі знімуть», — сказав один з учасників протесту на Банковій.

Рішення про взяття під варту Євгена Дрижака суд раніше не ухвалював, бо капітан начебто у момент зґвалтування перебував у райвідділі на чергуванні.

Генеральний прокурор до п'ятниці чекає на звіт керівників МВС та СБУ щодо подій у Врадіївці.

ШКОЛА ТРИВОГИ НАШОЇ...

Коли чую від учених мужів і високопоставлених освітянських чиновників мудрування про те, як вони відчайдушно будують національну школу, згадую приповідку: «Добра свита, але не так зшита». Справді, із здобуттям незалежності у нас почалося становлення української національної школи. Пам'ятаю, як ми, вчителі-україністи, замуштровані радянською ідеологією, тишилися, що нарешті замість інтернаціонального виховання, а фактично — шовіністичного насадження російської філософії, будемо сіяти в юних душах український ідеал, іншими словами — відчуття національної честі й гідності, виховувати національний характер і національний патріотичний світогляд, любов до материнської мови, своєї Батьківщини, її історії, культури та духовності. Ми обладнували народознавчі світлиці, проводили виховні заходи на основі етнопедагогіки та обрядовості. Одне слово, як модно зараз мовити, було створено банк даних для того, щоб запрацювала система національного виховання.

Однак, хоч як не прикро, сталося не так, як гадалося. На заячий скік збулося те, на що сподівалися вчителі і прогресивна освітянська громадськість. Молода держава, а точніше влада не зробила головної ставки на школу, де чи не найважливіший націєтворчий чинник, а Академія педагогічних наук досі — парадокс! — не оприлюднила (мабуть, немає чого!) стратегії розвитку української системи освіти і виховання. Тож маємо те, що маємо.

Яка ж вона нинішня школа?

ТІЛЬКИ НЕ УКРАЇНЬКА НАЦІОНАЛЬНА

Почну з цитати відомого педагога В. Островського. Він ще в часи Української революції 1917–1921 років писав: «Український народ повинен мати національну школу. З цим усі згодні. Але поняття «національна школа» не всі мислять з однаковим змістом. Для одних національна українська школа така, в якій навчання проводиться українською мовою, для других цього мало, — вони згоджуються визнавати за національну українську школу таку школу, в якій увесь стрій, склад життя, логіка мислення, світогляд, об'єкти виховання — все це буде відповідати природі українця, тобто в якій буде виховання» (Островський В. Національне виховання // Вілля українська школа, 1918–1919, № 3, стор. 139). В. Островський, як бачимо, наголошує на вихованні, що враховує і розвиває природу українців, їхній національний дух. На цьому, власне, акцентують видатні педагоги і освітні діячі І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський.

А тепер перекинемо місток у сьогодення. Більшість з нас, учителів, — чого гріха таїти, — не тільки не послуговується практичним досвідом згаданих і не згаданих вітчизняних педагогів, а й не знає їхніх праць. Чи часто ми чуємо на педагогічних семінарах такі науково обґрунтовані терміни, як «українські виховні ідеали», «українська педагогіка», «Українознавство», «ідеологія патріотизму і державотворення» та інші? Не «витає» на наших уроках і виховних заходах той національний дух. Бо ми і досі на роздоріжжі: не знаємо, яку саме ідейну систему необхідно формувати в учнів. Позаурочна виховна робота не патріотичного, а здебільшого розважального характеру, спрямована на всілякі гламурні шоу, як от про святого Валентина. То правда, що в деяких школах практикується козацька педагогіка, а не кадетські класи (є і такі), занесені вітром з сусідньої держави і не характерні для української ментальності. В козацьких класах учні охоче набувають умінь і кращих рис козаків, лицарів шляхетного духу, оборонців рідної землі. До речі, лукаві теоретики сповідують свою «альтернативу»: навіть, мовляв, ота українська національна школа в поліетнічній Україні? Нехай будуть у нас російська, білоруська, угорська і т. д. національні школи. Ніби на планеті Земля є суто моноетнічні держави. Це все одно, що теревенити про подібні школи, приміром, у Росії чи США. Там і

логії, або відвідували школу ще за царя Гороха. Нововведення проковує дитину на потаємні хитрощі: навіть старатися, якщо так чи не так переведуть? А підлітки в старших класах, не соромлячись, байдують, навчаються абияк, адже атестат про середню освіту гарантований. Як педагог з піввіковим стажем і з болем у серці кажу: отак «плекаються» дармоїди, ті, хто і в дорослому житті тікатимуть від роботи, як чорт від ладану, виглядаючи манни небесної.

ПОЛІГЛОТИ ВЖЕ З ПЕРШОГО КЛАСУ

Ще одна дивовижа: з нового навчального року вже й первачки «штурмуватимуть» іноземну мову. Це для них за числом четверта мова вкупі з російською, українською, а для деяких — кримськотатарською (останню на теренах автономії вивчають лише діти кримських татар). Друго-

Письменник і вчитель Василь Григорович Латанський на святкуванні 20-річчя літературного журналу «Крим». Сімферополь, 2013 р.

на думку не спаде патакати на такі теми. У нас можна «відколювати» ще крутіші номери і при цьому ехидно зловтішатись: «Національна ідея не спрацювала».

НЕ ХОЧЕШ УЧИТИСЯ — ПЕРЕВЕДУТЬ!

За ширмою «подальшої демократизації освіти» і нібито «за вимогами трудящих», а насправді згідно з наказами і вказівками колишнього і теперішнього освітянського міністерства в Україні творяться дивні речі. Візьмемо так звану «сітку годин» у навчальних планах. З року в рік у них з'являються все нові й нові предмети, години для яких «записуються» в основних, як от «Основи здоров'я», «Рівний — рівному», «Основи етики» та інші. Завдяки такому піклуванню про здоров'я дітей їхній робочий день за партою — 7–8 годин! А ще ж треба готуватися до уроків на завтра. Великий гріх узяли на свою душу чиновники від освіти, урізавши в програмах години з української літератури в російськомовних школах — два уроки на тиждень, і не більше! Тепер, як не мудрий, а, скажімо, творчість О. Гончара випускники опановують лише на двох (!) уроках, те саме — з творами П. Загребельного, І. Багряного, Григора Тютюнника, на поезію Д. Павличка, І. Драча, М. Вінграновського — по одному уроку. Устигнути б не те що прочитати, а хоча б пробігти очима. Навіть за радянщини, пригадується, роман О. Гончара «Прапороносці» вивчали на шести уроках. Невже отак шанується своє, рідне, в часи посиленої русифікації всього українського, за повної байдужості урядових структур до цього процесу? Питання риторичне.

А хіба не чудеса з переведенням до наступного класу з будь-якими (навіть одиницями і двоїцями) оцінками! Воістину, авторів цієї ідеї лихий попував. Вони або не знають дитячої психо-

класники вже «пройшли» курс англійської в минулому навчальному.

Ніхто не заперечує аксіому: чим більше людина знає мов, тим краще. Але ж, як стверджують вітчизняні і зарубіжні науковці, іноземні мови треба вивчати лише в середніх і старших класах. Вивчення кількох мов, кажуть вони, в початковій школі притуплює національну ідентичність. Справді, це той період, коли в дітей виховується любов до материнської мови, рідного народу. А будь-яке інше мовлення — теж аксіома! — є носієм способу мислення, культури та історії, зрештою, патріотизму іншого народу. Кожному учневі вже з перших ступенів навчання, мають сяяти як сонце, ідеали людини — українця. І незалежно: не можна розраховувати на успіхи за будь-яких реформувальних шкіл без опанування рідної української мови. Це, власне, чи не найголовніша умова сутності і національної самобутності української школи.

НАСАМКІНЕЦЬ...

Автор цих нотаток, певна річ, торкнувся лише децимі хворих місць в організмі сучасної школи. Загалом кажучи, постійне реформування освіти вже набило оскому не тільки нам, освітянам, а й широкій громадськості. Чого варте скорочення шкіл у сільській місцевості, що спричинить подальший занепад села!

Запрошую до розмови колег-учителів про долю української школи. Висловіть, будь ласка, своє бачення озвучених і не озвучених мною проблем. Адже чи стане наша школа істинно національною, залежить від кожного з нас.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
вчитель, письменник

с. Прудки
Советський район
АР Крим

ДОБРЕ ЗНАННЯ ГРАМАТИКИ МОЖЕ ЗБІЛЬШИТИ ЗАРПЛАТУ!

(ПОКИ ЩО НЕ В УКРАЇНІ, А В ДАЛЕКИХ ЕМІРАТАХ...)

Працівники в ОАЕ, які мають добрі граматичні навички, можуть отримувати зарплату на 10–20% більшу за загальноприйнятую і мають більше шансів на успішну кар'єру. Про це пише видання Emirates 24/7.

«Ви можете отримувати зарплату, вищу на 10–20%. Для цього не треба працювати додаткові години чи у дві зміни — просто ставте коми у потрібних місцях. Якщо ви достатньо наполегливо вивчали граматичні правила (усного і письмового мовлення), ви маєте потенціал заробити більше, активніше просуватися кар'єрними сходами і взагалі більш серйозно сприйматися як професіонал», — йдеться в публікації.

Працівники рекрутингових агентств в ОАЕ кажуть, що, звичайно, написати не замінить усіх технічних навичок. Водночас, поєднавши разом професійні вміння і граматику, можна дати значно більший імпульс власному кар'єрному зростанню. «Правильна усна і письмова мова кандидата визначають розмір його потенціальної зарплати, збільшуючи її на 10–20%. Компанія не буде витрачати час і кошти, аби навчати кандидата будувати граматично правильні речення, навіть якщо особа має достатній професійний рівень для зазначеної посади. Роботодавці просто вирішать, що комунікаційні навички кандидата не дотягують до вимог компанії», — зазначив Аш Атавейл, менеджер з підбору співробітників у компанії Reed Consultancy.

Добре володіння усним і письмовим словом апіорі вимагається від представників низки професій, зокрема, журналістів, спеціалістів зі зв'язків із громадськістю (PR-менеджерів), юристів, маркетологів, розробників технічної документації тощо, переконаний Грехем Вітворт, старший банківський консультант у Charterhouse Partnership. «Навіть якщо компанія все-таки наймає на роботу людину з поганим знанням граматики, з часом ця особа почуватиметься ізольованою, відстороненою від передових позицій. Так, граматика може бути вирішальним фактором під час вибору кандидатів на посаду і безумовно впливатиме на їхні шанси досягти більш високих посад в компанії», — каже Г. Вітворт.

Погане знання граматичних правил найчастіше видають резюме і перша ж співбесіда. Тому для тих, хто не впевнений у правильності свого усного і письмового мовлення, спеціалісти з підбору персоналу радять наполегливо вчити граматичні правила ще у школі, а іншим — підтягнути свої знання самостійно чи з репетитором. А перед відправкою резюме варто перевірити правильність написання тексту щонайменше за допомогою відповідної функції у Microsoft Word.

ЩОБ ВИВЧАТИ УКРАЇНСЬКУ МОВУ В ПОЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ, ДОСТАТНЬО ЗАЯВ ТРЬОХ БАТЬКІВ

Вивчення української мови в польській школі гарантує польське освітнє законодавство. Школи, в яких є уроки української мови, на одного учня, який цієї мови навчається, отримують більше фінансування, ніж на пересічного учня-поляка. Крім цього, в регіонах, де є значні скупчення українців, діють українські або українсько-польські школи, в яких діти отримують ґрунтовні знання рідної мови, історії та культури. Радіо Свобода поцікавилася, як функціонує українське шкільництво у Польщі, зокрема, у Вармінсько-Мазурському воєводстві, що на північному сході країни. За даними останнього перепису населення там мешкає понад 13 тисяч українців.

16-річна Наталя Копилко в українській школі імені Лесі Українки, що в місті Бартошиці, навчається майже 9 років. Дівчина, як і багато її ровесників, українців Польщі, мову своїх предків вивчила у школі. «На самому початку я взагалі не знала української мови, я нічого не вміла сказати, нічого написати. А тепер я вмію розмовляти, писати, читати. Я також пізнала Україну, я там була 4 чи 5 разів. Важливо знати землю, з якої походять наші дідуся-бабусі, де вони виростили», — розмірковує Наталя.

Учениця Бартошицької школи каже, що кожен урок в її школі — це своєрідна мандрівка в Україну. Про вчителів вона говорить: «Вони нам багато розповідають про Україну, ми мандруємо туди на кожному уроці, бо ми також дивимось різні фільми, знімки, ми читаємо українську літературу, яка нас відносить і в XIX століття, і у XX. Так що це дуже цікаво». Наталя, яка живе за сотні кілометрів від України, каже, що хотіла б пожити в цій державі. «Я хочу стати юристом, — ділитися своїми мріями школярка, — але як буде, не знаю. Хочу колись прожити в Україні, бо Львів це прекрасне місто. Може там я знайду своє місце на цій землі. Не знаю, побачимо».

На підставі яких законів українці Польщі реалізують своє право на вивчення рідної мови у школі? Радіо Свобода звернулося з цим запитанням до Марка Сирника — одного з провідних українських освітян Польщі, редактора часопису «Рідна мова».

Він розповів, що вивчення української мови в польських школах гарантує низка правових актів, зокрема спеціальне розпорядження Міністерства народної освіти. Документ, у якому йдеться про плекання почуття національної тожності дітей національних меншин, ухвалений у 2007 році, а рік тому оновлений. Це розпорядження міністра освіти зобов'язує освітні установи організувати уроки рідної мови там, де є бажуючі.

За словами Марка Сирника, на даний момент у Польщі є чотири типи установ, де діти вивчають українську мову. Передусім, це 3 українськомовні школи, 2 двомовні — польсько-українські, а також десятки польських шкіл, де діють так звані міжкласні групи з вивчення української мови. Там, де українських дітей небагато, каже Марко Сирник, організуються так звані міжшкільні пункти навчання рідної мови. Згідно з польським законодавством, наголошує він, для того, щоб створити пункт навчання української мови, достатньо трьох дітей. Освітняно звертає увагу на те, що польська держава надає органам місцевого самоврядування спеціальні субсидії для вивчення рідної мови дітей з національних меншостей. Якщо для навчання пересічного польського учня держава призначає 5 тисяч злотих на рік, то на одну українську дитину в рік із держбюджету виділяється 7 тисяч злотих, тобто приблизно 17 тисяч гривень. Це, каже М. Сирник, заохочує місцеву владу створювати такі осередки з вивчення мови національних меншин.

Українці, зазначає Марко Сирник, вже відчули позитивні ефекти такого сприяння з боку держави. Скажімо, у районі Божитухом, що в Поморському воєводстві, пункти навчання української мови з'явилися там, де їх раніше не було.

Про цю позитивну тенденцію він розповів: «Протягом року створено 7 чи 8 пунктів вивчення української мови. Тобто самоврядування зацікавлене в тому, щоб таке навчання відбувалося, бо за ним йде конкретна відповідна субсидія, а згідно із законом ця шкільна освітня субсидія не може мусити бути використана на шкільні цілі. Тобто вони мають забезпечити ці основні кошти, натомість якщо залишаться якісь гроші, то вони залишаються в розпорядженні цього самоврядування. Це великий стимул для різних органів, щоб таке навчання відбувалося»...

ЛЕТЮЧИ КАТРЕНИ

* * *

Стеля і стеля
а де ж висота?
Що за поет як піввіку лякався?
Звикли до правди мої вуста
Нашо їм чорне вино лукавства?

* * *

Ми атомні заложники прогресу
Вже в нас нема ні лісу ні небес
Так і живем від стресу і до стресу
Абетку смерті маємо — АЕС

* * *

Куди йдемо?
Який лишаєм слід?
Хто пам'ять стер
як дощик акварельку?
Все менше рук що вмійють сіяць хліб
Все більше рук
що тягнуть все у пельку

* * *

Буває час орлів
а нині різне птаство
З державної руки
сипнули їм пшона
Не треба правду говорить цвітасто
Вона сьогодні проста і страшна

* * *

Віки минули і віки грядуть
Чи людством бути люди
ще спроможні?
Демографічні вулики гудуть
а стільники розтопані й порожні

* * *

Хто в нашу долю тільки
не втручався
В яких тенетах тільки не б'ємось
Духовний Чернобиль
давно вже почався
а ми іще тільки його боїмось

* * *

Дозиметром не виміряєш дози
тотального спустошення душі
Історія лягає під бульдозери
Сучасний світ штампує фетиші

* * *

Спасибі предки
за духовний спадок
Трагічна доля ваших Фермопіл
де хлопчачі стріляють із рогаток
в очниці прадідівських черепів

* * *

Всілякі «ізми» і всілякі «нео»
усі держави з поглядом Горгон
Мені б куринь на острові Борнео
але мабуть і там вже полігон

* * *

Людей на світі смутком не трима
Розвію хмару над життям навислу
Іронія — це блискавка ума
котра освітить всі глибини смислу

* * *

Ура!
Дозволено бути сміливими
Ох же ж і поговоримо
ох же й покричимо
Між іншим вовка вже підмалювали
Уроків історії не вчимо

* * *

Негідно бути речником юрби
раби рабів ще гірше ніж раби
Грядущий хам вже навіть не гряде
уже він сам в грядуще нас веде

* * *

Ви думали — поет
ні за холодну воду
сидить собі поет пописує «стишка»
Поети — це біографи народу
а в нього біографія тязька

* * *

Як страшно оре історичний плуг!
Які скарби були-були і зникли!
В глухі часи загострюється слух
В епоху гласності
усі до всього звикли

* * *

Душа — єдина на землі держава
де є свобода чиста як озон
Кордон душі проходить
над світами
а там нема демаркаційних зон

* * *

Хвалити Бога
ми живі й не кволі
Ми перли плуга на страшному полі
Каміння корчували і корчі
Тепер би полю добрі сіячі

* * *

Струїли все
пора на карантин і вам ліси
й тобі соснова кроно
А може й зараз твориться бурштин
але про це ще людям невідомо

* * *

За чорно-синьою горою,
на схилку радісного дня,

малює хмари пурпурові
якесь веселе чортеня.
Зеленим пензликом тополі —
кривенькі кігтики в крові —
Пасуться коні нетипові
у сутенюючій траві.

Долина з чашею туману,
а далі схил і небосхил —
усе кургани та й кургани
ще не заораних могил.

Так що ж ти, схоже на шуліку,
у тебе вітер в голові,
малюєш обрій споконвіку
такий червоний у крові?!

Вікам посивіли вже скроні,
а все про волю не чувать.
Порозпрягали хлопці коні
та й полягали спочивать.

Чи так їм спиться непогано,
що жоден встати ще не зміг?
Пасуться коні під курганом,
чекають вершників своїх...

Ліна КОСТЕНКО

«ВЕДИ МЕНЕ ШЛЯХЕТНИМИ ШЛЯХАМИ...»

* * *

Було нам важко, і було нам зле.
І західно, і східно.
Було безвихідно. Але
нам не було негідно.

І це, напевно, головне.
Якої ще фортуни?
Не відступитися. І не
покласти лжу на струни.

* * *

Пам'яті Леоніда Коваленка

Обдарував присутністю, побув
тут, серед нас, поусміхався людям.
І жоден шпиль не мавши
за Парнас,
сміявся сміхом лагідним і мудрим.

Зробив останній у житті привал.
Його душа прокинеться в легенді.
Як він сміявся, як він жартував! —
життя проживши з кулею в легені.

Ось він іде — ніколи і ніде! —
Лікує слово сміхом від пристриту.
Сьогодні день —
такий осінній день —
і Льоня усміхнувся з того світу.

ПЛЕМ'Я ТОДА

Біда, коли є цитруси і кава.
Коли в землі є золото, — біда!
Біда, коли земля така ласкава,
коли така правічна й молода.

Тоді її пригорнуть і обнімуть.
Тоді її розгорнуть і однімуть...

О пестоші Ост-Індської компанії!
Залиште їм хоч казку, хоч струну!
Вже вся земля —
копальни й копальні,
залізни кігті шахт у глибину.

Уже нема квітучої долини.
Не чути в передгір'ях череди.
Лиш чорний ієрогліф бадиллини
щось шелестить до мертвої води.

Дівчат красивих тягнуть у гареми.
Страх і покора множать недорік.
На скелях клинописні теорема
вже не вчитає жоден чоловік.

Вже все іде у стерлінгах і в центах,
і плем'я тода — це вже не народ,

і безтурботна молодь без акценту
вже розмовляє мовою заброд.
Уже своєї слухати не хоче.
Здається, все.
Здається, вже кінець.
...Що він співає,
що він там шепоче,
цей передсмертно посивілий жрець?
Він прихилився в храмі до одвірка,
у тому храмі, де погас вогонь.
Стоїть над ним одна-єдина зірка,
пливе молитва в човнику долонь.

Останній жрець печального народу
бурмоче гімни, складені колись.
Він пояснив би тодам мову тода,
але ж вони вже віри відреклись!

І юнаки, верткі від мімікрії,
вже перешиті на новий фасон, —
хто зна од чого, очі шось мокріють,
і сниться їм якийсь забутий сон...

**СТРАШНІ САПАТЕАДО
ТИХ ГАІВ**

Боже мій! Задумалась планета —
білий світ убив свого поета.

але мені вона жива.

Це вже навіки. Це той вимір —
поверх бар'єрів і епох.
Приходить зрідка Володимир.
А що, посидимо удвох.

Що, громовержцю? Що, Юпітере?
Насперечалися ушерть.
Тепер у нас вже є арбітри —
мое життя і твоя смерть.

Мій розпач давній, затужавів.
Ну, я за вами, що було б?
Мій спір із часом, із державою
не вирішить і куля в лоб.

Хай краще вб'ють мене
опричники.
Ліси... ліси... ліси... ліси...
Лише далеких електричок
передвечірні голоси.

Лужечок з травами нежатию.
Останні промені навскіс.
І цвинтарик, де я лежатиму,
обнявши корені беріз...

А хто від правди ступить
на півметра, —
душа у нього сіра й напівмертва.

Не буде в ній ні сили, ні мети,
лиш без'язики корчі німоти.

І хто всіляким ідолам і владам
ладен кадити херувимський ладан,
той хоч умре з набитим
гаманцем, —
душа у нього буде горобцем.

Куди б не йшов він, на землі і далі,
доші розмиють слід його сандалій.

Бо так воно у Господа ведеться —
дорога нищих в землю западеться!

ПСАЛОМ 16

Єдиний Боже! Все обсіли хама.
Веди мене шляхетними шляхами.

І не віддай цим людям на поталу,
вони вже іншу віру напипали.

ПЕРШ НІЖ ПІВЕНЬ ЗАПІЄ...
Петро не Юда. Він любив Учителя.
І вуст він зроду був би не отверз.
...Коли вели Ісуса до мучителя,
була сльота. Петро-апостол змерз.

А тут раби і слуги архірейські
такий вогонь великий розвели!
Петро подумав:
— Я лише погріюсь,
бо хтозна, чи ще прийдеться коли.

Він підійшов до нищих
і бундючних
і руки грів при їхньому вогні.
Слуга спитав:
— Ти також його учень?
Була сльота. Сказав апостол:
— Ні.

Він так сказав, і той його облишив.
Раби і слуги підкидали хмиз.
Месію били. В груди. І в обличчя.
Вогонь горів. Петро дивився вниз.

Коли ж Ісуса повели, одмучили
і розп'яли в такій височині,
слуга спитав:
— Ти був між його учнями?
Горів вогонь. Петро промовив:
— Ні.

Він руки грів і зневажав Пілата.
В своєму серці плакав і скорбів.
Але вогонь продовжував палати.
І він сидів, як раб серед рабів.

Бо ж розіпнуть. І хто ж тоді нестиме
святе учення у майбутні дні?
Слуга сказав:
— Я ж бачив тебе з тими!
І втретє він тоді відрікся: — Ні.

Ну, Петре, як? Зігрів свої долоні?
Урятувався? Догоряє хмиз...
Тебе розіпнуть десь аж при Нероні.
Зате інакше: головою вниз.

ДАВИДОВІ ПСАЛМИ

ПСАЛОМ 1

Блажен той муж, воістину блажен,
котрий не був ні блазнем, ні вужем.

Котрий вовік ні в празники,
ні в будні
не піде на збіговиська облудні.

І не схибнеться на дорогу зради,
і у лукавих не спита поради.

І не змінє совість на харчі, —
Душа його у Бога на плечі.

І хоч про нього скажуть:
навіжений,
то не біда, — він все одно
блаженний.

І між людей не буде самотнім,
стоятиме, як древо над потоком.

Криллаті з нього вродяться плоди,
і з тих плодів посіюються сади.

І вже йому ні слава, ні хула
не зможе вік надборкати крила.

Одплач в мені, одплач і одболи, —
вони ж моїми друзями були!

ПСАЛОМ 22

Боже мій, Боже мій, Боже!
Душу врятуй від грабунку!
Далекі слова мого крику
від снів мого порятунку!

Боже мій, я ж Тебе кличу!
Що ж Ти робиш зі мною?
Що ж Ти мій голос, Боже,
мені ж повертаєш луною?

Боже, хіба ж Ти пустка?
Чом же Ти одвернувся?
Наші ж батьки Тебе кликали —
і Ти до них відгукнувся.

Ти ж їх визволив, Боже!
Були вони, Боже, спасенні.
Були вони вільні, Боже,
хорообрі були і пісенні.

Не віддаляйся від мене,
дай мені грим Твоїх кроків.
Немає у мене війська,
немає у мене пророків.

Бики мене оточили,
вже їхня злоба як хащі.
Вже пси вишкіряють на мене,
як леви, криваві пащі.

Я ж, як вода, розлитий,
душу мою загидили.
Серце, як віск, розм'якло,
з нього виліплять ідолів.

М'язи мої розв'язались,
вмерло моє терпіння,
язик моєї розпуки
спалив моє піднебіння.

Бо пси мене оточили,
бики узяти на роги,
обліг зловязкий натовп,
протяв мені руки й ноги.

Вже ділять мою одежу,
уже й жеребкують шати.
Чому ж Ти не хочеш, Боже,
на поміч мені поспішати?!

Врятуй мою душу, Боже,
благаю Тебе, нездвиженого,
душу мою, одиначку,
із лап собаки скаженого!

Я тихо молився, Боже,
тепер я кричу вже криком —
прикрий мою душу, Боже,
шитом малим і великим!

Не дай мені, Боже, впасти
на цьому барвінку хрещатому,
на всі свої покоління
імення Твоє кричатиму!

Чи я завинив чим, Боже,
чи я для того й родився?
Голос мій самотній
об вуха Твої розбився.

Увесь я уже розлитий,
мов чаша гіркого тринку.
Далекі слова мого крику
від снів мого порятунку!..

(Продовження. Поч. у № 26)

Командир бачив, який втомлений вигляд мав Амет-Хан. Знав, що він уже кілька днів не спав. «Ну що, на нього підвищити голос у наказному порядку, щоб йшов відпочивати, щоб хоч годину поспав?». Морозов зник віддавати накази упівголоса. І усі підлеглі розуміли його з півслова. Ще раз глянувши на командира ескадрильї, сказав:

— Амет-Хан, прошу вас: негайно йдіть відпочивати! Чого сидите? Вас що, відпочивати примушувати треба? Вам сьогодні летіти. Поки є можливість, йдіть поспіть годинку.

Амет-Хан мовчки вийшов від Морозова і попрямував до свого бліндажа.

У небі було неспокойно. Літаки сідали на поле і тут же, набравши нового боезапасу і заправившись паливом, знову піднімалися в повітря. Аеродром працював у звичайному бойовому ритмі. На землі лишалися тільки ті, кому сьогодні не поталанило.

Амет-Хан приліг на лежак і не помітив, як заснув. Його тіло, яке не знало спокою багато днів, раптом відчуло під собою ложе і саме мимоволі розслабилось. Амет-Хан поринув у глибокий сон.

Бій — це та вершина напруги, з якої не можна було вийти без того найбільшого переживання, коли тіло і свідомість стискалися в єдиний залізний моноліт, впрягаючи в інтенсивну роботу мозок і всі частини тіла. Дуже великою ціною потрібно було розплачуватися за найменшу помилку, незібраність, необачність, нерішучість та багато іншого. Кожен льотчик розумів, що бій — це гра зі смертю. Усе залежить від тебе самого, але й від того, з ким тебе зведе доля вступити в бій. Вийти живим з цієї гри може тільки найспритніший, найсильніший, найсміливіший і найрозумніший. Хвилини відпочинку після неймовірної напруги бою, величезної втрати енергії сприймалися і були найвищою нагородою.

Льотчик, котрий шойно вернувся з бою, довго не міг зрозуміти і повірити в те, що бій відбувся і шойно закінчився, а він... живий! Мозок довго ще не міг повірити в те, що вже нема того стресу, який шойно переслідував його в повітрі. Уже в нього ніхто не стріляє! Він уже переміг, вернувшись живим! Екстрим скінчився, тіло заспокоїлось, але мозок продовжував прокручувати початок, хід, завершення бою. Бій скінчився вдало, але він тривав у підсвідомості, поки не став забуватися у хвилини сну. Він не забується зовсім, пригніченими враженнями інших боїв, яких ще буде немало. Якщо спитати бойових льотчиків, яким пощастило вижити після багатьох боїв, вони не розкажуть і половини того, як вони проводили ці бої з противником. Вони добре пам'ятають лише ті бої, в яких були збиті і дивом лишилися живими. Пам'ятають ті, де їхня майстерність переважила майстерність противника, і вони збили його. Для них головне — збити противника раніше, ніж він зробить це з тобою. Програти бій — втратити життя. Це означає вийти зі строю бійців назавжди. Це значить піти з життя.

СКАНДАЛ НА ЛЬОТНОМУ ПОЛІ

Через дві години до бліндажа вбїг сержант.

— Товаришу командир ескадрильї, ваш літак готовий!

Амет-Хан схопився з лежака. — Готовий? Дуже добре. Ходімо! «Невже так швидко замінили мотор?» — подумав він. — «От молодці, навчилися швидко працювати. Дуже оперативна робота!».

Взявши телефон, облямований овчиною, і, натягнувши його на голову, Амет-Хан попрямував до літака. Він стояв на злітній смузі. Мотор натужно працював, обертаючи несучий пропелер у спокійному режимі. З вихлопних сопел вивірювався сизуватий дим, запах якого нагадував гіркуватий присмак моторного мастила. Йому здавалося, що в роботі мотора з'явилися скрипи і звуки, не характерні для справного механізму. Біля літака стояв давно йому знайомий досвідчений

фахівець своєї справи. На гімнастерці механіка сяяло чотири ордени — бойові нагороди за якісну підготовку і ремонт літаків полку. Влізши по приставній драбинці в кабінку, не закриваючи ліхтар, Амет-Хан глянув на дошку приладів. Механік сунув йому в руку журнал, в якому за чинними правилами він повинен був поставити свій підпис під записом: «Літак прийняв у справному стані, зауважень нема», далі йшли його штатна посада і прізвище. Трохи вище стояв інший запис: «Літак у повній справності здав», і поруч — зазначені посада і прізвище механіка. Тут стояв закарбований розпис механіка полку. Віддавши журнал назад механіку, Амет-Хан ще раз глянув на дошку приладів. Додавши обертів двигунові, він почав зосереджено і уваж-

Самадін ШУКУРДЖІ

ДОЛЯ СТАЛІНСЬКОГО «СОКОЛА»

ГЛАВИ З РОМАНУ

но вслуховуватись в його гул. З вихлопних розтрубів усе так само вивірювався сизий дим, згущаючись при збільшенні обертів мотора.

— Зачекайте з підписом. Встигнемо, — сказав він механіку.

Той запитально подивився на Амет-Хана.

— Щось мені не подобається звук. — Який звук? Він — звичайний, як завжди.

— Якщо мотор працює, як і раніше, то й звук також повинен бути такої самий, як і раніше. Вірно?

— Звичайно.

— Якщо так, то прислухайтесь самі: я можу вам сказати точно, що другий клапан підгорів, у поршневий стакан надходить мастило. Ще година роботи і мотор почне стукати, а потім заклинить.

— Зробили усе, що треба. Вам просто це здалося. Ми усе змастили, поміняли.

— Що ви міняли? Потрібно терміново поміняти блок. Це можна зробити, лиш відкривши верхню головку двигуна. А ви, вибачте, його з місця не зрушили.

— Товаришу капітан, у цьому нема необхідності! Клапани всі працюють відмінно! Ви ж мене знаєте. Я не перший рік займаюся двигунами!

— Авжеж. Знаю вас як доброго механіка. Ви чуєте, як працює двигун?

— Як? Працює нормально.

— Він працює з надривом. І це усе без будь-якого навантаження. На землі. З нього проціджується мастило.

— Де ви бачите мастило?

— Десь за годину двигун заклинить і припинить роботу. Добре, коли це трапиться на землі. А якщо в повітрі? Станеться несподіваний штопор, що в бойовій обстановці не бажано. І якщо мені вдасться вийти живим з цього зрадницького маневру, у мене не буде можливості ремонтувати двигун посеред степу.

— Я відповідаю за свою роботу, — наполягав механік, — блок двигуна цілий. Мастило тримається на належному рівні! Машина не підведе в повітрі, я гарантую!

— Я розумію. Ви квапитеся. Роботи багато. А в кого її зараз мало? — поглянув Амет-Хан на механіка. — Машина до вильоту не готова, прийняти її від вас не можу. Вона несправна. Можете доповідати командирі полку, що машина не готова до польоту. Попросіть ще часу. Я вилечу на іншій машині.

— Я вже доповів командирі про те, що літак до польоту готовий. Ремонт закінчено. Ось мій підпис у журналі!

— Але там нема мого підпису. І, схоже, його там не буде! Ви поспішили доповісти. Признайтесь, що машина не готова.

Амет-Хана почала дратувати механікова наполегливість. Це був досвідчений механік-моторист. Ніколи такої суперечки між ними не виникало. Тут усі звикли вірити одне одному без вагань. Це був єдиний випадок, коли між досвідченим льотчиком і механіком виникла суперечка. Амет-Хан ще раз прокрутив те, що трапилось: підходячи до літака, він з-поміж десятків інших шумів, на які був багатий військовий польовий аеродром, почув у гудінні мотора своєї «Аерокобри» якісь сторонні, як йому здалося, звуки. «Що це за звуки? Їх у справжньому моторі не повинно бути!». Сівши в кабінку, він помітив, що машина неправильно реагує на педаль обертів. Чутно було якесь поскрипування, запах моторного мастила. Сторонньому слуху вони нічого не говорили. Але Амет-Хан провів з літаками різних марок не одну сотню годин. Роботу поршнів, обертів валу двигуна літака він відчував, як роботу власного серця. Вкотре прислуховувався до

ханік зараз при вас доповів, що літак готовий! Хвилин двадцять тому прибігав, доповів — машину підготував! Механік так довго над нею усією службою чаклували! А ви відмовляєтесь приймати?! Ви що, не довіряєте досвідченому механіку?

— Так точно. Відмовляюсь, товаришу командир.

— Скандалу хочете? Кожна машина на рахунок! Механік! Підтвердіть готовність! Я чув ваш рапорт про готовність, чи ні?

— Підтверджую, товаришу командир. Машина готова!

— Чули? Машина готова. Я йому, механіку, вірю. Він — досвідчений фахівець своєї справи. Жодного разу не підводив. Я не розумію, у чому справа? Що з вами сьогодні сталося? Не взнаю кращого командира ескадрильї! Чи це ви, Амет-Хане? Згадайте Статут! Що з вами відбувається, врешті?

— Статут пам'ятаю. Вибачте, товаришу командир. Сам дивуюсь. Я відмовляюсь летіти на несправно-

пов'язаний з польотами. Усіх присутніх на аеродромі цікавило лиш одне питання: «Що буде?».

Пробігши метрів п'ятсот, літак, ведений Морозовим, ледь гойднувшись, відірвав колеса від землі і почав рівно набирати висоту. Усе, що відбувалося, викликало явне задоволення у механіка. Він посміхався, з неприхованим інтересом спостерігаючи в бінокль за командиром, який упевнено сидів у кабінці літака. Всім своїм виглядом він наче говорив: «Ось бачите? А ви казали! Я усе зробив, як слід». Усі, хто стояв біля смуги, з неменшим інтересом продовжували спостерігати за літаком, у ліхтарі якого ледь виднілася голова командира полку. Механік передчував відмінний політ і небачений прочухан льотчика, який насмілювався засумніватися в тому, що він бездоганно, грамотно відремонтував літак. Але... дива не сталося. Усі, хто спостерігав за польотом літака, раптом побачили, що відбувається щось неймовірне: літак, що хвацько піднімався у вись,

Амет-Хан Султан (крайній праворуч) серед однополчан, льотчиків-фронтовиків. Военні роки, польовий аеродром

роботи двигуна, і все більше розчаровувався в тому, що літак не підготовлений так, як треба. Він був упевнений, що машина несправна. Якщо підняти літак у такому стані, він може загинути.

Механік, досвідчений фахівець своєї справи, чи не помічав цього, чи не хотів помічати те, що для Амет-Хана було очевидним. Мотор машини тільки підлатали, зробили все нашвидкуруч. Цього замало. Треба її підготувати до вильоту і до бою! Адже на ній йому, Амет-Хану, йти в бій! Він не приймав літак від механіка. Це загрожувало скандалом.

У цей час до літака підрулила автомашинка командира полку. З неї не вийшов, а вискочив Морозов. Він був весь роздратований:

— Чому не вилітає?! В чому річ?!

До командира полку підбіг механік і, взявши руку під козирок, доповів:

— Товаришу командир, ми точно в призначений вами час підготували літак до вильоту, відремонтували двигун. Він, як бачите самі, працює добре. Але командир ескадрильї Амет-Хан Султан відмовляється приймати машину. В журналі приймання не розписується. Летіти не хоче... Я не розумію, в чому річ, розберіться, будь ласка, самі.

Командир перевів суворо погляд на Амет-Хана. Амет-Хан вимкнув двигун і швидко спустився по драбинці.

— У чому річ? — суворо спитав Морозов, дивлячись розширеними очима. — Не хочете летіти?!

— Ні, товаришу командир. Я готовий летіти. Для того й прийшов до літака. Летіти ні на чому. Літак до вильоту не готовий! Прийняти його не можу.

— Як це «не готовий»? Мені ме-

му літаку. Він не готовий до польоту і не готовий до бою. За якусь годину він може загинути через несправності в двигуні. Статут пам'ятаю. Він для мене святий. Накажіть летіти на запасному.

— А цей чим поганій?

— Товаришу командир, він не злетить. Не злетить він. Я в цьому впевнений!

— Ви кажете: «Не злетить»?!

Зараз я сам перевірю! Такого я ніколи ні від кого не чув. Ви мене дивуєте, Амет-Хане! Ну що ж, я сам перевірю машину і, вернувшись, вирішу: хто з вас двох піде під трибунал! Не забувайте, що зараз війна!

Цей випадок був з тих, які називають неординарними. І він міг вивести із себе командира полку. Він ледь стримував роздратування, намагаючись лишатися спокійним і розсудливим. Морозов повільно, наче заспокоюючись, піднявся по драбинці в кабінку льотчика. Про щось згадавши, покликав механіка, узяв з його рук журнал, глянув на його підпис, сховав журнал у кабінці і закрив ліхтар.

ТРАГЕДІЯ З УЧАСТЮ КОМАНДИРА ПОЛКУ.

СЛУЖБОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Заревів заведений двигун. Машина, набираючи швидкість, рівно пішла на розбіг, щоб здійснитися над аеродромом, зробити кілька фігур вищого пілотажу, що дуже любив робити командир полку, і потім приземлитися, щоб почати розбирати «за фактом наявного випадку недисциплінованого командира третьої ескадрильї...» зі всіма випливаючими звідси наслідками, неприємними для винуватця скандалу висновками. А висновки будуть жорстокими і нещадними.

Почувши суперечку, передбачаючи неприємності, вийшли з капонірів охоронники й ті, хто не був

зенацька опустил ніс, начеб змінив свій попередній намір, вимкнув мотор, а разом з ним і обертання гвинта і... колом пішов донизу, увійшовши в штопор. Уткнувшись носом у землю, гвинтом пробуравив незоране поле, здійнявши високо вгору хмару куряви. Від сильного удару об тверду землю несучі площини літака з гуркотом відвалилися. Лишившись одночасно без обох крил, центроплан разом з кабіною льотчика почав перевертатися по землі, розмелюючи на дрібні частини уламки крил і кулемети з боезапасом та паливні баки. Люди, які спостерігали за цією трагедією, що зенацька розгорілася, завмерли в заціпенінні. Але тривало це недовго: близько п'ятнадцяти-двадцяти секунд. Усі кинулися до місця падіння — хто на машині, хто пішки. Здійняли тривогу. На велике щастя всіх, хто спостерігав, літак не загорівся, а боезапас не почав вибухати.

Коли до місця падіння літака підоспіли бійці аеродромної обслуги з цистерною води і шлангом, корпус літака і його уламки все ще були окутані хмарою куряви і сизого диму, що сильно пахнув моторним мастилом, яке не любив Амет-Хан. Він устиг застрибнути на підніжку командирської машини і першим разом з водієм-сержантом примчав до уламків літака. Він відшукав ліхтар і з трудом, за допомогою того ж сержанта відкинув його дверята. Морозов був живий і неушкоджений. Йому допомогли залишити кабінку. Тільки помітна білдість виказувала схвильованість командира полку. На ньому не було жодної подряпини.

(Продовження буде)

Переклад

Данила КОНОНЕНКА

«СВІТЛИЦЯ» — ПОМІЧНИЦЯ!

В Україні розпочалася вступна кампанія до вищих та середніх навчальних закладів. Абітурієнти вже пройшли тестування з мови та літератури й написали власне аргументоване висловлювання на дискусійну тему. Цього року до перевірки в Сімферопольському регіональному центрі оцінювання якості освіти були залучені експерти із Сімферополя, Бахчисараю та Сімферопольського району. Більше тижня оцінювали роздуми юних українців (роботи з різних регіонів України) стосовно вислову «моя хата скраю — нічого не знаю», чи потрібно перейматися суспільними проблемами, чи дбати тільки про благополуччя своє, своїх близьких і рідних. Бланки з творами перевірялися двічі, щоб було об'єктивно. Якщо автор зробив більше 16 помилок, написав твір «не про те» чи у його творчій відсутній будь-яка логіка, висловлювання оцінювалося нулем балів.

Звичайно, були твори, де учні демонстрували високу культуру мовлення, знання класичної й сучасної української та світової літератури (згадувалися «Солодка Даруся» Марії Матіос, «Маруся Чурай» Ліни Костенко, «Чума» Альбера Камю, «Перевтілення» Франца Кафки тощо), обізнаність з питань історії та сучасного життя країни. За таких молодих людей шире радієш, бо розумієш, що там і часточка праці вчителя, і родинне виховання, й осмислена підготовка самого абітурієнта.

Та щоб грамотно написати висловлювання, логічно сформулювати свої думки, влучно навести приклади з літератури, історії чи свого життя, необхідно досконало володіти мовою, але... Чи книг, газет не читаємо, чи історію не цікавимося, а чи традиції родинних не бережемо? Бо як же можна пояснити, що у третини робіт (хоча, може, мені до рук саме такі потрапили?) претенденти на вступ до вишу не змогли пригадати жодного автора чи героя твору української літератури, щоб підтвердити свою точку зору, а якщо й було посилання на письменника та його твір, то на зразок «чув дзвін...» («Наталка-Полтавка»... Коцюбинського, «Гай-

дамаки»... Котляревського тощо).

Сьогодні, коли круті смартфони, «Однокласники» в Інтернеті з набором «модної» лексики, книги в «скороченому» варіанті або просто масове нечитання стають причинами зміни цінностей, катастрофічного падіння рівня освіченості дитини, необхідно шонайшвидше знаходити шляхи подолання цієї проблеми. Дітей треба привчати читати! І не лише твори з шкільної програми, але й періодику. І чи не найкращим помічником для кримських учителів та школярів є літературно-мистецька газета «Кримська світлиця» з її дитячим додатком «Джерельце», які дають школярам можливість спробувати свої творчі сили вже з перших шкільних класів, закликаючи до участі в різноманітних газетних поетичних, публіцистичних, мистецьких конкурсах. Оскільки газета приваблює все більше читачів, орієнтованих на європейські стандарти, то цілком логічно, що саме вона спроможна підняти інтелектуальний рівень, удосконалити знання української мови, духовно збагачувати шкільну та студентську молоддь.

Тож вважаю, що кожна кримська сім'я, яка піклується про всебічний розвиток своїх дітей, має подбати, щоб юне покоління не забувало собі мізки інтернетним непотребом, а читало хороші книги, журнали, газети. І «Кримська світлиця» та «Джерельце» — одні з таких видань. Знаю багатьох учителів, котрі використовують їх на уроках, спонукають творчо обдарованих дітей дописувати до газети. Не сумніваюся, що у творах цих дітей ви не зустрінете ось таких «перлів», з якими нам недавно довелося зіткнутися під час оцінювання...

Тетяна ЗАХАРОВА,
заслужений вчитель України
м. Сімферополь

Нас на це надихає вірш Т. Шевченка «Любіть Україну Любіть...» Так ця «хвилина негоди» затяглася тому і люди стали пасивними...

Потрібно допомагати у скрутну хвилину як близьким так і невідомим...

Це прислів'я підходить до українського твору «Три зозулі кували»...

Коли твоя хата скраю, то тобі ніхто не допоможе, бо не знає, де твоя хата...

Він заліз в дом хлопця і пограбував добру серединку. Тому це так сталося...

Дочку китайського посолу...

Допомога призводить до хороших кінцівок, а егоїстичність — до розбрату й хаосу...

На нас можуть з рішучістю поклястися...

...Бо всі тягнуть одне-одного простирадло...

Треба подивитися спочатку самі на себе, а потім казати, які учні погані...

Але є така приказка — Бог не теля...

Тебе нічого не хвилює, коли тобі, як зайцю стоп сигнал...

Всі кажуть, що я погано розмовляю українською мовою. А на хіба це робити?..

Так прикладом безвідповідального і егоїстичного ставлення до людей є «Кат» Т. Шевченка...

Наприклад, родина «Тигроловів» прийняла незнайому людину...

Щасливі годин не помічають, бо зайняті роботою...

Коцюбинський сказав: «Не море топить корабель, а хвиля»...

Ціла орда письменників протистоїть прислів'ю «Моя хата скраю — нічого не знаю» — за слугує на шанувальництво...

Вислів «Моя хата скраю — нічого не знаю» — не переконливий, бо я прагну і жити окремо, і знати про все...

Є такий вислів «Моя хата скраю — роблю все, що знаю»...

Якщо ми перестанемо піклуватися один про одного, ми станемо схожі на звірей, які живуть по стадах...

Не перетворюйтесь у тварину, будьте Людиною і добро повернеться...

Згідно з завданням маршала США, надали допомогу багатостраждальній Європі...

У кожного є сусіди з якими треба мати мирний контакт...

Байдужість — антонім слову «любов»...

«Моя хата скраю — нічого не знаю», але якщо будуть зносити місцевість, то крайня хата буде першою, так і в житті...

Отже і нам потрібно народжувати в собі прекрасне — совість...

Бабуся у мене старенька, про таких кажуть — з часів Леніна...

Чіпка Винниченко...

людини яка цілком не проявляє до вас інтересу...

Та й земля має форму шара і хати скраю не існує...

Принижує словами і за допомогою рук...

Таке чмо, що я б його вбила через телевізор...

Довела дитину до плачу і крові...

Щоб іти вперед не стій скраю і не роби вигляд, що нічого не знаєш...

Хочеш зробити людині добре, не роби нічого...

Дуже часто доводиться чути образливі вислови на адресу вітчизняних робіт...

«Я НЕ ДУЖЕ ГРАМАТИЧНИЙ...»

ФРАГМЕНТИ З ТВОРІВ
ЦЬОГОРІЧНИХ ВИПУСКНИКІВ
(АВТОРСЬКЕ НАПИСАННЯ ЗБЕРЕЖЕНО!)

Життя як супермаркет, взяти можна все, але попереду така каса...

Я допоможу в будь-якій біді одній людині, а інша допомагає тобі як бумеранг...

Як говорять: «Один раз допомоги — забудуть, один раз віддаси — запам'ятають»...

Наприклад, взяти картину «Дід мазай і зайці». Навіщо він допомагав? Та не навіщо! Просто від чистого серця, стало краще жити...

Не брав участі у конкурсах, а завжди був поза задом...

Пам'ятайте що ви людина, а не якийсь примар місцевого зоопарку!..

Супільство впливає на нас і ох як важко сововитись від нього...

Хочеться бути великою людиною у вищих колах...

Люди по-різному йдуть до свого щастя: брехнею, любов'ю, шедрністю...

Є люди, які лякаються чужим проблем...

Хто користується прислів'ям «Моя хата скраю — нічого не знаю» — це люди шурі та підкаблучники...

Люди допомагайте як умога частіше!..

На мою думку ті люди, які живуть за принципом «Моя хата скраю — нічого не знаю» — егоїсти та соціальні паразити...

Дійсно, нашо допомагати

А другі кажуть: «Харі повід'їдали, що ходить не можуть»...

У кожного своя правда і свій вовк (у душі я вовка перемагаю)...

Віч-о-пліч з глуздом поїхав...

Якщо настоящий друг, то він тебе з-під землі достане...

Деяким ніколи вгору глянути, не те що бабушку через дорогу переводити...

Хороший друг краще за поганого родича...

Дуже багато думок про те, що я допоміг, а він забув і не подякував, збивають нас з пантелику...

Т. Шевченко, який завжди хотів повернутися на Батьківщину, у свій рідний край. Навіть коли Батьківщина горіла у вогні, мучилась, він завжди умів її приголубити, заспокоїти, розповісти вірша, заспівати веселу пісню для свого народу...

Для того, щоб бути щасливим, не потрібно лізти у чуже життя...

Щастя не може мати лише одна людина, тому що кожен у цьому житті прив'язаний до певної особи...

Беручи приклад з історії — висновок приходить сам собою...

Звісно, зовсім фанатично віддаватися іншим — теж не правильно...

Як наприклад, картина одного відомого художника. Сидять троє в човні з одного боку двоє і з другого один. Там, де сидів один пробило човен і човен почав затопати. Ну, звичайно, той почав відчирпувати, щоб не потонути. А ті двоє сиділи та посміхалися, той їх запитав, чого ви посміхаетесь, не хочете ви допомогти? Те двоє відповіли, що ця проблема їх не стосується. Так усі троє і затонули...

Можна згадати оповідання «Шаланда в морі» коли головна героїня Шаланда допомогла чоловікам, які утопилися. І хоча вона могла би і не рятувати, але героїня це робила. І як були їй всі вдячні!..

На цей час пішли такі люди, що тобі ніфіга не допоможуть...

Багато хто думає, що за ним щастя саме буде бігати...

На мій погляд, ми живемо в такий час, що альтруїсти гинуть першими...

Всі ми люди, але не кожен з нас чоловік...

Наприклад: ти бачиш людину або твою колишню подругу...

Ми маємо комбінувати навички взаємодії...

Ти допоміг йому, а він тобі в кашу наплював...

Ріба зробила собі гніздо та ховалась від проблем буденності...

Вони за якусь грушу посварилися. Я вважаю це дуже безчеловечно, можна було розрізати її та дати кожному по шматку...

Треба жити — випускаючи в своє життя найближчих людей: друзів, рідних, свого пєсика...

Коли на березі зберуться десять осіб і один з них тоне то 8 з 9 почнуть його фотографувати...

Я розсуждаю не так як многі чоловіки, яким би погуляти, позайматися коханням з усіма і так завжди, доти тобі не стукне десь 50 і ти поймеш, що все!..

Я не дуже граматичний, но сподіваюсь, що ви мене зрозумієте...

Доброго дня, мене звуть Кирило. На цьому я закінчую свій твір. Допобачення...

«Я ЗРОЗУМІВ, ЩО СЛОВО МАЄ ВЕЛИКУ СИЛУ...»

Минулої п'ятниці прямо з потяга до редакції завітав вихованець Зразкової театральної студії «Світанок» Арлен Юсупов разом зі своєю мамою Айгуль Мусаївною, котра його зустрічала. Арлен повернувся з Херсона, де брав участь у Всеукраїнському конкурсі-фестивалі театрального мистецтва та майстрів художнього читання «Світ надії — Дивосвіт» у номінації «Читці».

— Арлене, розкажи, будь ласка, про свої враження від конкурсу, яке місце ти посів і що читав?

— Коли розпочався конкурс, я дуже хвилювався. Хоча до цього я брав участь у багатьох всекримських конкурсах, а от у всеукраїнському — вперше. Склад учасників був дуже сильний, і конкурентів на перемогу було багато. Всі учасники читали по одному віршу. Спочатку я прочитав вірш Лесі Українки «В'язень», а тоді попросив дозволу прочитати ще один — вірш-присвяту редактора вашої газети Віктора Качули нашому кримському земляку, воїну-афганцю Олексію Миролобову. Журі це зацікавило, і мені дозволили. Коли я читав цей вірш, то відчув, що зачепив людей за живе, у залі була мертва тиша, а деякі глядачі плакали. Мені вдалося вибороти І-е місце!

Після конкурсу мене розпитували про героя вірша Олексія Миролобова з Нижньогірська, який втратив у Афганістані ноги, але не здався, знайшов своє місце у житті, виховав разом з дружиною двох дітей і має вже двох онуків, його всі поважають. І вірш цей ще тому сподобався, що він не про вигадану, а про реальну людину, яка таке пережила й витримала. Також запитували, як я зміг так увійти в образ героя, передати його стан. Але ж це така історія — перед очима все пробігає, ніби сам те переживаєш. Так і читав. У «Світанку» нас так і вчать.

— У яких конкурсах ти ще брав участь?

— З тих пір, як почав відвідувати театраль-

ну студію «Світанок», постійно намагаюся брати участь у таких конкурсах як «Ми діти твої, Україно!» та «Змагаємось за нове життя!». До речі, цього року мені нарешті вдалося посісти перше місце в Лесиному конкурсі у номінації «Декламация» з віршем «В'язень».

— Скільки часу ти займаєшся у «Світанку», чому прийшов у театральну студію, а не, скажімо, у якусь спортивну секцію?

— У «Світанку» під керівництвом Алли Володимирівни Петрової я займаюся з 4-го класу, зараз я перейшов у 10-й клас, отже вже 6 років. Першою розгледіла в мені талант до читання віршів моя перша вчителька Зарема Айдерівна Ібрагімова, коли я декламував щось у школі. Вона й порадила моїм батькам віддати мене до театральної студії. Спочатку мене привели до російськомовної групи, тому що я зовсім не знав української мови (наша сім'я перебралася з Ташкента до Криму в 2005 році), але тут вже всі місяці були зайняті. Тоді батьки привели мене до україномовного «Світанку». Тут я і вивчив українську! Перші місяці відвідування театральної студії я тільки дивився і слухав. А так хотілося грати! У цьому році на святі 20-річчя «Світанку» я брав участь у постановці «Пісня Амазонки» — за повістю Віктора Стуса. Ще я захоплююсь футболом (мій старший брат Сейтхаз вчиться на факультеті фізичного виховання на арбітра) та танцями, відвідую зі своїм молодшим братиком Ділявером Добрівську студію кримськотатарського танцю. Але все ж таки моє серце нале-

жить сцені, і я готовий заради неї віддати всього себе.

— Що дають тобі — крім перемог у конкурсах — заняття в студії, як це допомагає у житті, навчанні, у спілкуванні з оточуючими?

— Заняття в студії допомагають мені розвиватися всесторонньо. Цього року я став дійсним членом Малої академії мистецтв. Найголовніше — я зрозумів, що слово має велику силу. Одного разу в школі я побачив, що між хлопцями назріває дуже серйозний конфлікт,

аж до бійки. Я підійшов і зумів знайти такі слова, щоб переконати їх не робити цього.

— Які плани на майбутнє? Куди плануєш поступати?

— Хочу продовжувати й далі займатися в театральній студії. Мрію поступити у театральний інститут. До речі, цього року найкращим студійцям були виділені путівки до «Артеку», і мені пощастило там побувати. Хотілося б ще туди потрапити, наприклад, за перемогу в якомусь новому конкурсі.

— Бажаємо тобі влітку гарно відпочити, набратися сил для нових досягнень у школі та на сцені. Нехай здійсняться усі твої плани і мрії!

Розмовляла Любов СОВИК

Арлен Юсупов з мамою Айгуль Мусаївною в редакції «КС»

І СУМ, І ГОРДІСТЬ, І ПОШАНА...

Війна... У цьому слові – біль і розпач матерів, стогін пораних, плач сиріт... Це чорна сторінка в історії людства, події, від яких мимоволі здригнешся й тихенько помолитися, щоб такого більше ніколи не було. До цих пір наша земля рясніє слідами кривавих битв під час Великої Вітчизняної війни. Мабуть, нема жодної родини, якої б не торкнулася ця війна! Так і мою сім'ю не обійшла вона стороною.

З розповідей бабусі я знала, що її батьки жили у Тамбовській області з її старшими сестрою та братом. Почалася війна. Прадід пішов на війну, коли йому було 33 роки. Пропав безвісти на початку війни у липні 1941 року в боях під Смоленськом, як і тисячі інших радянських солдат. Ми завжди про це пам'ятали. Вшановували пам'ять про нього, покладали квіти до пам'ятника загиблим воїнам у нашому селищі. І ось нещодавно нам повідомили, що знайдені останки мого прадіда, червоноармієць Зеленцов Сергій Захаровича. Знайшли пошуковці. Не зупиняється робота загонів «Вахта Пам'яті». Бійці цих загонів – це люди, які добровільно займаються пошуком у свій вільний час. Це люди різного віку і професій, але об'єднані однією спільною метою – увічнення пам'яті загиблих захисників Батьківщини. У Смоленську пошуком займається загін «Честь і Долг», керівником

якого є офіцер Російської Армії В'ячеслав Прохоренко. Саме вони й повідомили нам про знахідку. Працюючи на північній околиці Смоленська, натрапили на невідоме захоронення часів Великої Вітчизняної війни. При розкопках були виявлені протигаз, саперна лопатка, алюмінієва фляжка, ложка, медальйон із запискою. У ній було вказано прізвище солдата, його дружини та адресу. Для нашої родини це було велике потрясіння, особливо для бабусі, якій уже 72 роки. Свого батька вона ніколи не бачила, тому що народилася після того, як він пішов на війну. За останками мого прадіда у Смоленськ поїхав мій дядько Тюрин Андрій Сергійович та члени пошукових груп із Керчі і нашого селища: Н. Ю. Дзюба, яка займається цією роботою вже понад 10 років, О. Петров, С. І. Гришко.

20 червня у Смоленській області відбулася міжнародна акція «Завтра була війна», присвячена Дню пам'яті і скорботи. У рамках акції пройшли траурний мітинг, відспівування воїнів, загиблих у Великій Вітчизняній війні, останки яких знайдені під час пошукових робіт

на території Смоленської області, і їх поховання. Нашій групі були передані останки для перепоховання в нашому селищі, де похована дружина бійця. Посмертно мого прадіда було нагороджено медаллю «Шагнувши в бессмертие».

22 червня у нашому селищі був організований урочистий захід, на якому було здійснено перепоховання останків. Цей день був дуже хвилюючий для нашої родини.

Останки були привезені до будинку моєї бабусі, де зібралися родичі, сусіди, керівництво селища. Люди не могли стримувати сліз, коли виступав керівник пошукової групи нашого району Олександр Петров.

Перепоховання відбувалося на старому цвинтарі. Зібралася велика кількість людей вшанувати пам'ять мого прадіда і всіх тих, хто не повернувся з війни. Обабіч дороги, що веде на кладовище, вишикувалися у живий коридор школярі. Колону очолювали ветерани-афганці, які несли прапори часів Ве-

ликої Вітчизняної війни, за ними йшли ветерани, потім несли таблицю з прізвищем мого прадіда і в супроводі міліції на руках несли останки. Мітинг проходив біля пам'ятника загиблим солдатам. Виступило керівництво селища, ветерани і моя бабуся. Зі сльозами на очах вона висловила величезну подяку пошуковцям, які брали участь у розкопках, керівництву за допомогою у проведенні поховання. Отець Олександр відправив службу за упокій душі Зеленцова Сергія Захаровича. Пролунав військовий салют на честь усіх загиблих на війні. Мітинг завершився хвилиною мовчання. Потім усі дорослі і діти поклали квіти на могилу.

Різні почуття переповнювали мене: і сум, і гордість, і пошана... Але найбільше – почуття гордості, що я правнучка людини, яка захищала нашу Батьківщину заради світлого майбутнього на Землі. Хай лише тепер, але переможеть тієї страшної війни похований з почесними, і ми зможемо приходити на його могилу у будь-який час і вшановувати його пам'ять.

Карина ТЮРИНА,
учениця 8 класу
Нижньогірської ЗОШ № 2

ФОЛЬКЛОРНО-КРАЄЗНАВЧИЙ КРУЇЗ «МИ – КРИМЧАНИ!»

У бібліотеці-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополя продовжено цикл заходів «Суцвіття народів Криму».

Учні гімназії № 9 разом з бібліотекарями вирушили у фольклорно-краєзнавчий круїз «Ми – кримчани!», основна мета якого – найбільш ефективно використання бібліотечно-ігрових форм роботи у формуванні в юного покоління громадян Автономної Республіки Крим міжетнічного порозуміння і толерантності, поваги до історії та культури народів півострова як основи пізнання багатонаціонального краю.

У програму заходу увійшли правове навчання «Символи АРК», фольклорна гра «Ми дружні і дружать наші казки», участь у якій показала хороше знання улюблених з дитинства народних казок і загадок; гра-орієнтир «Прогулянка по карті Криму», основною метою якої була перевірка знань географії півострова – учні позначили столищу Криму, міста-герої, курортні міста тощо, розповіли про улюблені місця відпочинку своїх сімей.

Представники багатьох народів Криму оспівали наш півострів у віршах, прозі, відбили своє захоплення на художніх полотнах. У продовженні круїзу діти мали можливість намалювати, як вони бачать наш Крим. Їхні малюнки

складуть арт-виставку «Півострів скарбів», яка буде представлена в читальному залі бібліотеки.

Рушник за народним переказом – це дорога життя. І на закінчення заходу діти створили «РУШНИК ДРУЖБИ», прикрашений зробленими їх власними руками квітами з паперу. Хай завжди буде мама! Хай завжди буде тато! Хай завжди буде сонце! Хай завжди буде Крим!

Ірина РЕЙДЕР, завідувача бібліотекою-філією № 4

ДЕНЬ МОРОЗИВА: ЧОМУ ЛИШЕ У ЛЬВОВІ?

Минулої суботи у Львівському парку-музеї архітектури Шевченківському Гаю відбулося свято морозива.

У парку розмістили велику сцену, батут, намети з розвагами та забавами, на сцені працювало кілька ведучих, серед яких клоун, по території святкування ходили слоненята та великі морозива, що фотографувались із дітьми.

«Це вже третій рік поспіль ми проводимо захід у Львові, – сказав президент компанії «Рудь». – Ми стараємось влаштувати свято як для дітей,

так і для батьків, зближуємо родини, створюючи простір для взаємного спілкування».

На святі діяла спеціальна валюта – «рудики». Отримати їх можна було, обмінявши на обгортки від морозива. Уже «рудиками» дітлахи платили за вхід на атракціони й розваги.

На сцені впродовж усього часу співали й танцювали діти. Призами у конкурсах було морозиво.

«Це добре, коли влаштовують подібні заходи для малечі, тільки боюсь, щоб від тієї кількості морозива у дитяче горло не почало боліти, – розповіла львів'янка Галина Перещька. – Вони за дві години уже з'їли по три пакети й то все на конкурсах виграли».

Надвечір найактивнішим батькам, що найбільше вболівали за свою дитину у конкурсах, подарували ящик морозива.

<http://gazeta.ua>

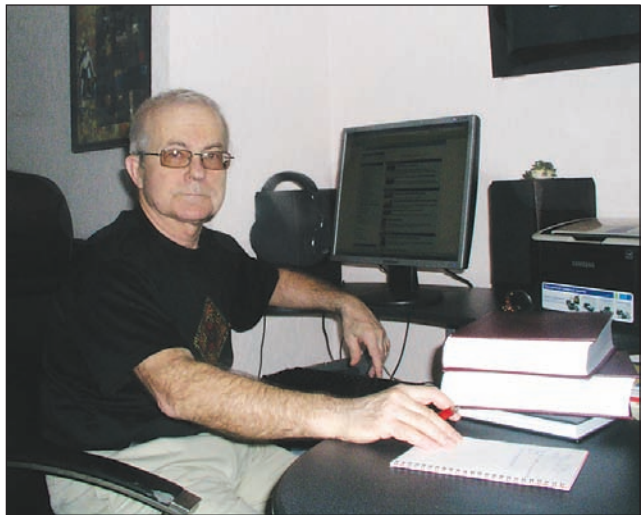
ПАМ'ЯТНИК МОРОЗИВУ

Єдиний в Україні пам'ятник морозиву відкрився у самісінькому центрі Житомира. Про це повідомляє кореспондент УКРІНФОРМУ.

«Цим пам'ятником ми підтверджуємо звання столиці морозива, тому що найбільший його виробник в Україні розташований саме в нашому місті», – наголосив на відкритті міський голова Володимир Дебой.

Гранітний монумент має вигляд чаші, наповненої кольоровими кульками морозива. Пам'ятник морозиву внесено до Книги рекордів України як єдиний у країні.

обережно здувала їх з Ольчиного лица. Дядько нишком годував Воронька крихтами хліба і щось буркотів йому на вухо. Воронько махав головою, — мабуть, сердився, бо дядько заважав їсти.

Помітивши хлопців, дядько одвернувся і витер рукавом очі. Хведь здивувався, — він жодного разу не бачив у дядька мокрих очей. «Ма'ть, стало жалко Воронька. Це ж був їхній кінь», — вирішив Хведь і

Володимир КОБЗАР

ЯК У РАЮ

НОВЕЛА

собі погладив худого, як драбина, Воронька.

На кладовищі біля ями дядина сплеснула руками. Хведь і Гаврик похололи — сваритиме, що неглибоко.

— Ми зараз докопаємо, — загукали вони в один голос.

— Цитьте, — сказала дядина. І показала пальцем.

— Шо ото?

На дні у старих дерев'яних ночвах лежав чималий рядняний згорток.

— Хто це всіп? — обурився Хведь.

— М'ать, поки нас не було, — сказав Гаврик.

— Шо тепер? — сказала дядина, обернувшись до чоловіка, який стовбичив біля Воронька.

— А я знаю? — знизав плечима дядько.

— Я знаю: лизь, доставай. Дядько почував потилицю:

— Я то лизу. Але як я вилizu?.. Давай, Хведю, ти.

Дядько вхопив Хведя під пахви і зсадив у яму. Хведь трохи пручався, але дядь-

ко й не почув його мляво-го опору.

— Ну, шо воно за бене-ря? — спитала дядина.

Хведь боком-боком підступив до згортка, торкнув босою ногою.

— Хто там? — озвався згорток писклявим дівчачим голосом:

Хведь аж підскокочив:

— Воно живе! Балакає!

— То й добре. Не репелуй, — сказала дядина.

— Ага, — сказав Федь. — Як воно страшно.

— Ото, який страшко. Як у мене зелені груші трусити, то не страшно?.. Хто воно там?

— Яка яма?

— Така, в землі.

— А як я тут опинилася?

— Мо', сусіди подумали, що ти вже той... Та й доправили сюди.

— Вранці хтось мене торсав. Я думала, то сон.

— Живуча ти, Олько, — сказав Хведь. — Дівчата всі живучіші. Залазь на мого горба.

Хведь присів. Олька видерлася на Хведеву спину. Дядько й Гаврик витягли Ольку, а слідом і Хведя. Олька хиталася й цокотіла зубами. Її посадили на чисту ряднину коло вишні, а другу ряднину накиннули на плечі. Дядина поїла Ольку молоком.

— Чуєш! — шепнув Хведь Гаврику. — Це ж вона наше молоко дудлить!

— Та вона як той горобець, — сказав Гаврик.

Після трьох ковтків дядина забрала пляшку і натомиць дала скоринку хліба:

— Добре пережуй. Не ковтай, як гуска.

де тільки й сили взялися.

Дядина захиталася, і дядько мерщій одвів її вбік. За хвилину дядина оговталася, перехрестилася, підійшла до трьох свіжих горбків поряд з ямою, і стала навколішки:

— Простіть мені, діти, що я вас усіх на муки народила. Простіть, що не вмерла раніше за вас.

Дядько підвів її:

— Годі. Не рви серце.

Дядина віддала Хведі і Гаврику молоко та хліб:

— Беріть зароблене, хлопці. Закидаєте самі. Перекажіть матері, щоб заскочила до мене надвечір. — Потім дядина взяла Ольку на руки і посадила на віз: — Будеш тепер нашою Олькою, дитино. Добре?

— Добре, тьотю. Я багато не їстиму, побачите. Я все робитиму, я вмію.

— А хреститися вмієш? Чи піанерка?

— Вмію! — Олька щиро перехрестилася. — Я і в церкву ходила — коли мама були живі. Через це і в піонери не прийняли.

— Держи віжки, робітниче. Но-о, Воронько.

Понурий Воронько потягнув воза. Слідом плентали ногами дядина з дядьком. Часом вони спотикалися і тоді обома руками хапалися за воза. Воронько оглядався, ставив і чекав, поки вони відсапуються.

Хведю і Гаврику пове-зло — дядина загадала їм викопати яму. А за це пообіцяла пляшку молока і чверть паляниці. Хлопці спочатку не повірили такий щедрості, але дядина пояснила, що наміняла харчів за свій золотий хрестик.

— Де копати, ви знаєте, — сказала дядина. — Голова дасть коня пополудні. Впораєтесь?

— Аякже!

— Лопати в повітці. Гай-да.

За півгодини хлопці були на місці.

Хведь ліг на землю, Гаврик одміряв по ньому довжину і ширину. Спочатку копалося швидко. Але незабаром хлопці потомилися, бо Гаврику було чотирнадцять, а Хведі лишень одинадцять. Вони б і не потомилися, якби кишки не грали марша, — хоча цього ранку вони поспідали зеленим борщем із кропиви, присмаченим, до того ж, крашанкою, — добре, що курка тепер неслася щодня.

На обід мати дала кожного по грудочці макухи. Хведь помацав у кишені макуху, але стримався, бо до обіду було ще ого.

Хлопці сіли перепочити.

— Диви, Гаврику, скіки черв'яків, — сказав Хведь.

— Уночі був дощ. От вони й повилазили.

— Я от собі думаю — їх можна їсти?

— Тю. Кури ж їдять.

— То кури. Вони все жеруть.

— І черв'яків можна зварити.

— Це морока. Може їх просто посолити?.. Як сало?

— А де сіль?

— Можна зганяти додому. Чи тут, на кутку, в людей позичити.

— Пхе, старцювати?

— Мама казали, шо просити сіль, то не старцюваннє.

— Ніколи швендяти. Не встигнемо — дядина нічого не дасть. Отоді солитимеш черв'яків, — сказав розсудливий Гаврик. — Давай копати.

Пополудні яма була готова. Хлопці з'їли макуху, облизали пальці і гайнули до дядини.

У дворі вже стояла одноконка. На ній — домовина з соснових обапалів. Дядина одгонила від неї мух зламаною вишневою гілкою. Білі пелюстки зрідка падали на Ольку, і дядина

дядина тих, що ще залишилися. Разом з приємною рятівною ранковою свіжістю в автобус зайшли нові пасажирі — високий стрункий військовий в пілотці і маленький хлопчик, десь, від сили, п'ятишестирічний, видно, синок, бо на їхніх спігнітих лицах дві пари синіх веселих очей однаково усміхалися з-під довгих чорних вій, а над верхньою губою в обох темніла

Лідія ПІДВИСОЦЬКА

МИ — ЧОЛОВІКИ!

БУВАЛЬЩИНА

маленька родима плямочка, яка більше пасувала б кокетливій дамочці. Але і на лицах представників сильної статі ті родимі плямки виглядали дуже симпатично і надавали їм якогось неповторного чоловічого шарму...

Побачивши хлопчика, кілька пасажирів по інерції різко рвонулися звільнити місце дитині, яка поряд з своїм височенним батьком здавалася особливо маленькою і якоюсь безпорадною, що мимоволі викликало співчуття і бажання допомогти, захистити його від чогось незрозумілого, бо в спорознілому автобусі коло власного татуса хлопчику явно нічого не загрожувало.

Першою схопилася зі свого місця огрядна молодиця з великим кошхом, який вона зручно розмістила на своїх округлих колінах.

— Сідайте, сідайте з дитиною, — заметушилася, звільняючи місце, — ось тут, біля вікна, йому буде зручно.

За жінкою встали ще двоє, також пропонуючи військовому сісти.

— Ні, ні, не турбуйтеся, — запевнило махнув головою новий пасажир, — не треба. Ми — чоловіки, і ми повинні стояти! Правда, синку? — подивився з висоти свого росту на білявий чубчик. Синок зустрів таке рішення свого батька явно без ентузіазму, але слухняно кивнув головою. Сісти йому дуже хотілося... Це було очевидно, але він як стійкий олов'яний солдатик виструнчився і легенько притулився до батькових ніг.

Люди в автобусі розгубилися. За-

спорожній автобус, пролунав дзвінкий голосок. — Ми — чоловіки? — Чоловіки, синку, — спокійне ствердження у відповідь... — І ми повинні стояти? — І ми повинні стояти.

На деякий час малий заспокоївся, тільки міцніше вчепився в батькові ноги маленькими пальчиками. Люди стиха перемовляли між собою. Симпатії розділилися. Дехто вже відверто співчував малому, а дехто, сприймаючи обурення у відповідь від своїх опонентів, підтримував батька.

— Якийсь садист, а не батько, — лютувала тихо огрядна жінка, що першою зірвалася з місця.

— Дитя ще занадто мале, щоб стояти, — підтримала її сусідка, вичепурена і розмальована дівчиця, — воно ж впасти може.

— Але, мабуть, батько знає, шо робить, — несміливо обізвався сивий статечний чоловік і відразу злякано присів, бо звідусіль на нього посилося обурення і ремствування.

В автобусі завирували пристрасті... — Дитина має право сидіти! Чомусь є спеціальні місця для дітей та інвалідів... — Чи не занадто часто ми згадуємо про права, а ось про обов'язки чомусь забуваємо... — Виховуємо із своїх дітей егоїстів... — Тепличних рослин... — Але ж і батькові — незручно: і самому триматися, і малого підтримувати... — Дя чого ця показуха? Кому вона потрібна?.. — Показуха? Ви, шановний, все ж вибирайте слова! Кому потрібна?.. Та, насамперед, дитині, а заодно і нам з вами... — Таке скажете...

Ні малий, ні його батько, здавалося, того всього не чули... Малий знову підводив біляву голівку із зворушливим закучер'явленим чубчиком і вперто допитувався:

— Тату, ми — чоловіки?

— Чоловіки, синку.

— І ми повинні стояти?

— Так! — незворушно звучало у відповідь.

Автобус завмер... Люди, затамувавши подих, з цікавістю поглядали на дивну пару і з нетерпінням чекали на черговий діалог:

— Ми чоловіки, тату?

— Чоловіки, синку.

— І ми повинні стояти?

— Так! Ми повинні стояти.

Автобус поволі порожнів, звільнилася сидіння, вже можна було вільно сісти, не потривоживши нікого, але два справжні чоловіки продовжували стояти, виструнчившись, немов на почесній варті. Нарешті рятівна зупинка звільнила малого від мук... Батько зійшов по східцях перший і з тротуару простягнув обидві руки до сина, лаштуючись йому допомогти. Але малий, посміхнувшись, вперто потнув білявою голівкою, легенько відштовхнув батькові руки і самостійно спритно вистрибнув з автобуса. Як і годиться всім справжнім чоловікам...

На тротуарі батьківське серце все ж не витримало. Військовий підходив сина — свого справжнього чоловіка — на руки і поніс мимо автобуса, який вже від'їжджав від зупинки. Малий притулювався до батькового плеча і синьооко усміхнувся людям, що прикипіли до вікон автобуса. Вони мовчки проводжали захопленіми поглядами двох справжніх чоловіків — великого і маленького...

м. Івано-Франківськ

Ранок... Початок нового дня... Час пік... У переповненому міському автобусі — людно і тісно. Як кажуть, ніде яблуку впасти. «Вагітний» автобус зрекче і стогне, рухаючись своїм зрекчем щоденним маршрутом. На кожній зупинці у важких пологах випускає потрохи по кілька чоловік. Але не має від того ніякого полегшення, бо натомість приймає в своє лоно нових пасажирів, які нечемно огризаючись на стусани та штовханці своїх «друзів по нещастю», вперто протискуються в середину автобуса. Автобусу важко... Йому жарко... Від гарячого дихання пасажирів пітніють його великі очі-вікна, і автобус, майже нічого не бачачи перед собою, наосліп, автоматично рухається вперед. Пасажирі теж стогнуть, відчуваючи на власній шкірі всі «вигоди» та «задоволення» оселення в бочці. Тісно притиснуті одне до одного, вони не мають змоги навіть переступити з ноги на ногу, щоб хоч на мить відірватися від гарячого тіла свого сусіда. Кожен міцно стискає в руках чи то сумку, чи ребристий дипломат, шо жорстоко вгризається просто в тіло або самому власнику, або його сусіду. Люди стиха, крізь стиснені уста, лаються, очікуючи нетерпляче на свою рятівну потрібну зупинку. Та деякий час вони змушені рухатися саме так, в нестерпній пекельній тісноті та незручності, аж до Приладобудівного заводу, де завжди виходить багато людей...

З неприємним скреготом широко розчинилися всі троє дверей, і з них горошинами посипалися просто на тротуар спігніті пожмакани люди, які широкою повноводною рікою ринули прямісінько до високих заводських воріт. В спорознілий автобус відразу увірвався потік свіжого повітря і полегшив страж-

ВОЛИНЬ — КРАЙ КОЗАЦЬКИЙ

ПІД ТАКОЮ НАЗВОЮ НЕЩОДАВНО ПРОЙШЛА ІІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ НА БАЗІ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНИ (СКАНСЕН), ЩО В СЕЛИЩІ РОКИНІ ЛУЦЬКОГО РАЙОНУ

Шість років тому ініціатором проведення такого заходу став відомий в Україні історик і краєзнавець, директор Торчинського історичного музею, почесний професор Волинського національного східноєвропейського університету імені Лесі Українки Григорій Гуртовий. Душа його уже відійшла у вічність, але справу підхопили послідовники, науковці і краєзнавці. Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції з питань збереження й подальшого розвитку козацьких традицій увійшли у 48-й випуск Наукового збірника: «Минуле і сучасне Волині та Полісся: Волинь — край козацький».

Мета організаторів конференції, а це — управління культурою Волинської обласної держадміністрації, Музею історії сільського господарства Волині (скансен), Волинський національний східноєвропейський університет імені Лесі Українки, Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України і Волинська молодіжна громадська організація «Школа козацького гарту» — була чітка й однозначна: наукове обґрунтування витоків ментальності Українського козацтва — серцевини історії України, популяризація героїчного минулого українського козацтва, витоків походження та провідників козацького лицарства, пропаганда культурних здобутків і досягнення козацької поезії, відродження та впровадження в навчально-виховний процес побутової сфери традицій козацького способу життя, сприяння збереженню пам'яток козацької слави та увічнення козацької звитяги.

Доповіді науковців супроводжувалися показом слайдів та відеофільмів. А в перерві, під час брейк-кави, учасники конференції мали змогу познайомитися з персону тематичною виставкою під назвою «Волинська школа лицарства», присвяченою десятій річниці діяльності молодіжної громадської організації «Школа козацького гарту», яку заснували козаки при Музеї і доручили очолити її Олександр Середюку, полковнику Українського козацтва, письменнику і досліднику козацьких бойових мистецтв, доктору філософії, вчителю Бойового Гопака.

Конференція поступово перейшла в урочисту академію з нагоди 10-річного ювілею «Школи козацького гарту». Єдина на Волині така громадська організація виховує молодь за програмою психофізичної підготовки Міжнародної федерації Бо-

йового Гопака, якою передбачається поглиблене вивчення історії України і Запорозької Січі, вивчення української міфології, виховання лідера, оволодіння навиками верхової їзди, фехтування холодною зброєю та стрільба з лука, вживання в екстремальних умовах, оволодіння лицарським бойовим мистецтвом — Бойовим Гопаком.

Щиро вітали отамана, а в його особі Школу козацького гарту, Ростислав Кушнірук, заслужений працівник культури України, засновник і керівник хорової капели «Посвіт», який подарував школі збірку хороших творів, аранжувань та обробок повстанських пісень. Василь Кушнір, голова Волинського братства ветеранів УПА імені Кліма Савура, вручив О. Середюку пам'ятну медаль «70-річчя УПА».

Проте дивною була поведінка заступника начальника обласного управління у справах сім'ї, молоді та спорту Волинської ОДА Ігора Дмитришина. Приїхавши зранку на конференцію, він не дочекався урочистої академії з нагоди 10-річчя «Школи козацького гарту», тихо покинув захід, навіть не виступив зі словами привітання від імені управління. Не подякував організаторам та керівникам конференції за самовіддану і нелегку працю у вихованні молоді нашого краю.

В другій половині дня, коли на територію «Козацького зимівника» з'їхалося чимало молоді, розпочав роботу обласний семінар з Бойового Гопака, який організувала «Школа козацького гарту». Гарматним салютом на «Козацькому зимівнику» було сповіщено про початок семінару. Після чаювання смачним козацьким кулішем та рибною юшкою козаки влаштували толоку зі спорудження частоколу-огорожі Волинської Січі.

Авторську лекцію-бесіду провів генеральний гармаш Волинського стрілецького братства Володимир Перчук. Він детально розповів присутнім про стародавню мето-

дику виготовлення та застосування в бою козацької холодної і вогнепальної зброї, супроводжуючи свою розповідь наглядною демонстрацією власної зброярської колекції. Його виступ доповнив Олександр Середюк, продемонструвавши майстер-клас фехтування на шаблях. Майстерність верхової їзди у сідлі демонстрував бувалий козак Олександр Сокур. Стрільби з козацького лука навчав Борис Костюк, срібний призер чемпіонату України з Бойового Гопака. Павло Шелест та Іван Тутейко проводили навчання з мистецтва метання ножами та бойовими зірочками.

Незважаючи на спеку, учасники семінару розпочали спорудження частоколу Волинської Січі, яку заклали ще при проведенні першої конференції. Заклучим акордом у проведенні козацьких заходів стали показові виступи вихованців «Школи козацького гарту», що включали «бій з тінню», тан-двобій, фехтування холодною зброєю та елементи козацького характерництва. Особливо вражає працював з палицею та двома серпами Роман Ковальчук — чемпіон України з Бойового Гопака. Очевидці переконалися, що тягати з таким козаком у бою — марна справа.

Наступного дня організатори семінару зробили виїзне засідання у с. Гірка Полонка. Там місцеві козаки під керівництвом свого отамана Ярослава Лозинського спорудили на горі невелику Січ, обладнавши її частоколом із сторожою вежею та гарматами. В козацьких одностроях, чубаті, чорновусі, вони нагадували давніх запорожців. Тут були прочитані лекції і проведено практичні заняття з Бойового Гопака та шабельного бою. Традиційний козацький куліш закріпив козацьку співпрацю.

Організатори цих заходів щиро вдячні усім, хто допоміг у проведенні ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Волинь — край козацький» та урочистої академії з нагоди 10-річчя «Школи козацького гарту». Зокрема, Петру Олешку — отаману МГО «Козацтво Запорозьке», депутату обласної ради, директору Волинської державної сільськогосподарської дослідної станції Олександрю Голю, директору ПП «Ласка» Юрію Цейку, козацьким полковникам, відомому аграрнику Віктору Корнійчуку, Олегу Бойку, директору ПП «Атон» та дирекції Музею історії сільського господарства Волині (скансен) Олександрю Середюку, який взяв на себе основні турботи з проведення заходу.

Оскільки конференція та урочиста академія відбулися саме в день літнього сонцестояння, як тільки почало сутеніти, учасники козацьких заходів мали змогу взяти участь у проведенні інтерактивного обрядодіяння «В ніч на Купала».

Сподіваємось, що наступна конференція і фестиваль козацької слави пройдуть за ефективною державною підтримкою, дієвого сприяння волинських депутатів-благодухівників, а не лише за рахунок невмирущого козацького ентузіазму...

Ольга РОГОВА,
старший науковий співробітник Музею історії сільського господарства Волині (скансен)

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИПЕНЬ

5
1941 р. — німцями інтернований голова організації українських націоналістів Степан Бандера.

9
1991 р. — Верховна Рада України затвердила посаду Президента Української держави.

1986 р. — у Мюнхені помер Ярослав Стецько, активний діяч ОУН. З 1941 р. — перший заступник провідника ОУН-Б С. Бандери. У 1942—1944 рр. перебував у німецькому концтаборі. Після звільнення керував антибільшовицьким блоком народів, був головою Проводу ОУН-Б.

6
Івана Купала (Купайла) — традиційне свято, яке відзначається християнами східного обряду в Україні, Білорусі, Росії в ніч на 7 липня, тобто на ніч з 23 на 24 червня за старим стилем.

1961 р. — у Вінніпегу відкрито пам'ятник Тарасу Шевченку.

1672 р. — гетьман Петро Дорошенко в союзі з турками розбив поляків над Бугом.

Народилися:
1904 р. — Степан Ленкавський, голова Проводу ОУН.

Помер:
1934 р. — Нестор Махно, керівник українського анархістського руху в 1917—1921 роках, очільник повстанських загонів. Неперевершений тактик ведення партизанської війни.

7
День Військ Протиповітряної оборони України
Відзначається щорічно в першу неділю липня

День працівників морського і річкового флоту

1923 р. — у Празі відкрито Український педагогічний інститут імені Драгоманова.

1940 р. — у Львові відкрито Літературно-меморіальний музей Івана Франка

1989 р. — в Сімферополі почалася видаватися газета на кримськотатарській мові.

Померли:
1898 р. — Микола Ярошенко, український маляр-жанрист, за військовим званням генерал-майор.

1933 р. — покірив життя самогубством міністр освіти України Микола Скрипник. Був активним провідником українізації.

1950 р. — загинув сотенний УПА «Громенко» (Михайло Дуда), лідар Золотого хреста заслуги 2-го класу.

8
1709 р. — відбулась битва під Полтавою військ гетьмана Івана Мазепи і шведського короля Карла XII з військом російського царя Петра I.

1918 р. — створено Державний сенат Української держави — вищу судову інституцію.

Народилися:
1900 р. — Юрій Смолич, український письменник.

1907 р. — Олег Ольжич (справжнє ім'я — Олег Кандиба) український поет, археолог і політичний діяч, син Олександра Олеся.

1938 р. — Лесь Танюк, український письменник, режисер театру і кіно, професор Київського державного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, заслужений діяч мис-

тв України (1995).

Помер
1989 р. — Платон Майборода, український композитор.

9
1659 р. — перемога об'єднаного українсько-кримського війська над московськими загарбниками в Конотопській битві.

9—16 липня 1944 р. — тривав останній великий бій УПА-Захід з німецькими військовими частинами біля с. Кам'янки і Липа. Німці в тих шестиденних боях понесли великі втрати.

1972 р. — відбувся перший ядерний вибух на території України в промислових цілях, за 2 км від селища Хрестище, Харківська область.

Помер
1987 р. — Улас Самчук, український письменник, журналіст і публіцист, редактор, лауреат Української Могилянсько-Мазепинської Академії Наук (УММАН), член уряду УНР на вигнанні, член об'єднання українських письменників ОУП «Слово».

10
1651 р. — відбувся найбільший бій Хмельниччини, який пройшов біля містечка Берестечко, між Військом Запорозьким під командуванням Богдана Хмельницького та союзним йому кримськотатарським військом Іслама III Герая з одного боку та армією Речі Посполитої під командуванням Яна Казимира II з іншого.

11
1925 р. — у Львові засновано Українське національно-демократичне об'єднання.

1941 р. — почалися бої за Київ між військами Німеччини та СРСР.

Народився
1856 р. — Петро Левченко, український живописець-пейзажист, графік, майстер інтер'єрних композицій.

12
1580 р. — Іван Федоров видав в Україні друковану кирилицею книгу — «Острозьку біблію», яка стала канонам для православних слов'ян. Святина затребувана і до цих пір — її визнають і поважають Православні, Греко- і Римо-Католицька Церкви. Надрукована на 628 аркушах, з численними заставками, кінцівками та ініціалами, «Острозька біблія» є досконалим зразком друкарського мистецтва України кінця XVI століття. В книзі вміщено передмову К. Острозького, де він тлумачить виникнення тексту, другу, віршовану передмову Г. Смотрицького, де вміщено похвалу видавцеві та його гербові, і післямову І. Федорова.

Народилися:
1900 р. — Павло Кононенко, український поет та письменник.

1935 р. — Вадим Гетьман, український політик, колишній голова Національного банку України. Вбитий у 1998 році.

1941 р. — Ярослав Кендзьор, український політик.

М. Скрипник

В. Гетьман

Я. Кендзьор

ВЕСІЛЛЯ У ГОРАХ,
ВЕСІЛЛЯ

I
Баба Настуня – нічиці має,
Бабі не спиться ні вдень,
ні вночі...
... Її сотка літ уже добігає, –
Вона найстаріша у Космачі.
Згадає часто роки дитячі,
Переспіває старі співанки...
Або на прип'ючку – баба плаче
І кропить сльозами вишиванки.
Часом із скрині
Настуня виймає
Її складає докупи все черепки,
Мовби книжку цікаву читає,
Яка пережила довгі віки.
Дивиться в символи баба
пильно,
Дивиться гейби у жмиток
зілля,
І каже внукам вона прихильно:
Це історія – наше Трипілля.

А ВІВЧАР ЖЕНЕ ОТАРУ ПЛАЄМ...

Ця пісня колись була дуже популярною в українців. І були полонини, і були отари овець, і були вівчарі в наших Карпатах. Та минали літа і чимраз менше ставало овець на полонинах, а в Космацьких горах впродовж останніх років вівці на полонинах стали рідкістю, як і в господарствах гуцулів. Теперішнє наше покоління майже нічого не знає про випасання овець на високогірних пасовищах у Космачі, про полонинські звичаї і традиції. Аби зберегти все це для наших нащадків члени президії Космацької сільської ради Параска та Роман Бойчук організували на своїй садибі єдиний в Україні Музей вівчарства, відкриття якого відбулося в рамках фольклорно-етнографічного свята «Відгомін Космацьких полонин».

На свято з'їхалися поважні гості з усіх теренів України, численні туристи (були навіть з Італії та Росії). Днина видалася на диво сонячною. До обідня Бойчуків спозаранку квапилися люди. Дійство розпочиналося освяченням Музею вівчарства священником Василем Гунчаком. Опісля власники Музею вівчарства Параска та Роман Бойчук разом із сільським головою Дмитром Походжком перерізали символічну стрічку. Першим відвідувачем за давньою космацькою традицією виявилось ягнятко, яке діти завели в приміщення. Згодом із словами привітання до господарів та гостей свята звернулися Космацький сільський голова Дмитро Походжук, заступник голови Косівської райдержадміністрації Ярослав Бринський, заступник голови Василь Жмендак, голова Косівського районного осередку Всеукраїнського Товариства «Гуцульщина» Василь Шкурган, кандидат сільськогосподарських наук, начальник відділу НПП «Гуцульщина» Любомир Держипільський, кандидат біологіч-

них наук, заступник директора НПП «Гуцульщина» Юрій Стефурак, вчений секретар Львівського Національного Університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені Степана Гжицького Володимир Бінкевич, член-кореспондент Національної академії аграрних наук, академік Міжнародної академії наук екології і безпеки життєдіяльності Анатолій Цвігун, професор Подільського аграрно-технічного університету Іван Тимофійшин... Високою оцінку значення такого музею для української науки і культури дала заслужений працівник культури України, директор Коломийського Національного музею Гуцульщини й Покуття імені Йосафата Кобринського Ярослава Ткачук.

Фольклорно-етнографічне свято «Відгомін Космацьких полонин», організоване депутатами Космацької сільської ради Параскою та Романом Бойчуками і їхніми дітьми – медиками за освітою – не могло обійтися без полонинської ватри. Запалити її було доручено ветеранам полонинського руху, власникам полонин Василеві Кра-

вчуку, Миколі Линдюку, Миколі Дереновичу, які, як і годиться, помолилися разом з усіма учасниками свята і запалили ватру, довкола якої подалися в танець разом з полонинськими ватажками численні гості та жителі Космача.

А далі слово взяли аматори сцени Космацького сільського Будинку культури, великий фольклорний колектив учнів Космач-Ставницької ЗОШ І-ІІ ступенів, зведений оркестр народних інструментів під керівництвом Петра Семчука. Заспівали полонинських пісень та заграли полонинських мелодій ватаги, вівчарі, пастухи... І поспіпалися полонинські спогади про полонинське життя впродовж століть на полонинах Космача. Про свято на всі гори сповістили трембіти. В кошарах бляляли ягнята, з ними в такт басовито підтягували вівці та барани.

І вже небавом усі залюбки смакували полонинський бануч із бринзою, бурінік із буженою бараниною, запиваючи усю оту смакоту космацькою горілкою, настояною на різних чар-зіллях. За всім оцим пильно спостерігали журналісти.

А в садибі Бойчуків, біля нововідкритого Музею вівчарства, лунали переспіви:

Яка тото полонинка
Навесні весела,
Як вігоні в неї пасти
Овечки із села...
А їм услід відспівували:
Іде вівчар з полонинки
В широкім ремени.
Несе мені в даруночок
Баранчика в жмени...

На полонинах у Космачі споконвіків вівчарі виготовляли сирні іграшки (баранчики, коники) і дарували їх дівчатам. На святі були широко представлені сирні іграшки роботи Олени Кравчук – дружини ватага Василя Кравчука. А ще – Олена та Василь Кравчуки дуетом виконували полонинські коломийки, пісні «Черемшина», «Чабан», «Вівці мої, вівці», які глядачі зустрічали бурхливими оплесками.

За круглим столом під час свята зібралися науковці, представники влади та журналісти. Роман Бойчук ділився з ними своїм досвідом овітерапії, а вже всі разом обдумували шляхи розвитку вівчарства на теренах Космаччини, використання продукції вівчарської галузі з лікувальною метою.

Роман Бойчук вже багато років досліджує вплив вовни та виробів з вовни, молочно-м'ясних продуктів вівчарства та біоенергетичного впливу овець на психоемоційний стан людини і має вже в цьому напрямку певні напрацювання. Новостворений музей буде продовжувати цю роботу, а також вестиме науковий пошук відомостей про полонинське життя на полонинах у Космачі, збиратиме фотоматеріали та архівні дані з метою видання в майбутньому спеціальної монографії. Планується фольклорно-етнографічне свято «Відгомін Космацьких полонин» проводити регулярно, цим самим роблячи ставку на активний розвиток туризму в Космачі.

Відкриття Музею вівчарства та проведення фольклорно-етнографічного свята «Відгомін Космацьких полонин» в садибі Параски та Романа Бойчуків вписали нову сторінку в історію Космача, принесли жителям села Космач, що на Івано-Франківщині, та численним туристам море задоволення і радості.

Дмитро ПОХОДЖУК
Світлина автора

II
Он там музика в горах грає,
Вітер виколісує гілля.
Це богиня води справляє
Тепер з Світловидом весілля.
Файно Дана у згарді вбрана,
А в Світловида є кресана,
Лель для них щедро посилає
Щире, ніжнє, вірне коханнє.
Гонило – Чередників гонити,
Щоб в Желі печаль відібрали
Та й зробили із смуги струни,
Аби натягнути на цимбали.
А Білобог білим лебедем
На весіллі має кружляти.
Мовить Дани: «Ой до тебе я
Так хотів старостів
прислати!»

Мокош з Перуном
п'ють по царці,
Аж небо трясеться від грому,
А Велес в своїй господарці
Отару вже гонить додому.
Воструха – корів там
обходить,
Дажбог їй знов Сонце дарує...
До півночі свибородий
Троян з Колядою воркує.
Бог Див на сухому дереві
Прикинувся вмиг
хижим птахом

I в тому нічному мареві
Він усіх посилає страхом.
Тут Домовик прибіг з долини
І страх той з весілля
відгонить.

До Дани і Світловида
Несе у руках анемони.
Ці квіти, як символ любові,
Дарує він парі ласкаво,
Щоб діти родились чудові!
На щастя, на долю, на славу!
Мара із Стрибогом танцює,
Музики продовжують грати,
Тринадцять доньок аплодують,
І всі починають співати.
Весілля у горах, весілля,
До ранку гуде – не вгаває,
Із віку старого Трипілля
Нам баба його повертає.
Настуня стара,
як та вічність,
(Її сотка років добігає!).
Та ті черепки керамічні
Вже вкотре докупи складає.

III
Баба Настуня – нічиці має,
Бабі не спиться
ні вдень, ні вночі,
Пам'ять свою у клубок мотає,
Щоб внукам лишили у Космачі.
Дмитро ПОХОДЖУК
Ольвія, 1987

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com